

KÖVETVÁLASZTÁS.

EREDETI POLITICAI VÍGJÁTÉK

3 szakaszban.

IRTA

BEÖTHY ZSIGMOND.

Pápán,

a' ref. főiskola' betűivel.

1844.

Személyek.

Szorgossy, táblabíró.

Külsödy, }
Lenghy, } megyei tisztviselők.
Mézessy, }

Hazay, }
Korányi, } ellenzékiek.
Cserjes, }

Veteráni Godófréd, nyugalmazott közoktató.

Szakálfalvi Szakál Máté.

Bugár Bálint, nemesek' hadnagya.

Szorgossyné, született bárónő.

Nina, }
Matilda, } leányai
Lenke, }

Katicza, agg szüz, házi barátné.

Több Tisztviselők, és ifjak az ellenzék-
ből. Nemesek. Inasok.

Hely: egy megyei székváros. Idő: 1843.

ELSŐ SZAKASZ.

Conferentia.

Első jelenés.

(Sétány. A' fák mögött házak látszanak ;'s a' ház-sor előtt néhány ember a' baloldali színpalak közé néz, honnan néha néha mindig közelebb hangzó zene 's éljenzések hallatszanak. A' sétányon innen egy padon Veteráni ül, kezében egy borítékozott hirlappal 's a' baloldal felé figyelve.)

Veteráni.

Ahá! tehát ő a' vivát. Ismerem én, jól ismerem az ilyen embereket, kik a' haladási eszméket hegyről gördülő kőhöz hasonlítják, mit nem lehet szerintök feltartóztatni útjában, hacsak valaki fejével 's életével játszani nem akar. (A zene elhallgat.) Jobb is, ha nem dudoltok atyafiak, mert inkább hallgatok visszavonulási marscot, mint hazám' vesztére rohanó felekezettől győzelmi nótát. (Sétál.) Uristen, szent isten! Halady Geyzát választani megyém' követéül, kinek neve is már olyan borzadalmas jelentésű. Szegény Verböczy, ha tudnád, mit mivelnek mai haladóink a' 1mae 9nussal, sírod-ban tán... százados nyugalmad után is megfordulnál. De, de... ne nyugtalankodjál édes Verböczim, hiszen vannak még törvénytudó férfiak, kik a' „quid juris“-nak becsületesb értelmezést

fognak adni, mint eme muzsikáló felekezet' főnökei, kik harsogva kiáltanak a' fenebbi kérdésre: egyenlőség! Igen ám, igen bizony; hiszen a természet még az ember újjait sem formálta egyenlökké, már pedig a természet ok nélkül semmit sem mivel. *(Az alatt a' színpalak közt most már közelebbről és ujlag zene szólal meg egy magány indulóval, 's az éljenezések mindig harsányabbak, míg végre a' színpalak közől sűrű néptömeg jő ki páronként zászlóval Szakál Máté vezérlete alatt, 's a' színpadon a' sétány fái közt egy körfordulatot téve, a' színpad' három oldalát egyenes vonalban foglalja-el. Veteráni fölkel 's félre áll).*

Második jelenés.

Szakál Máté (a' színpad' közepén) 's az előbbi.

Szakál Máté *(fokosát fölemelve).*

Halljunk szót, nemes társaim, *(a' zene megszűnik)*. Tekintetes ns vármegyénknnek első követét, t. ns zergevári Zergey Lajos alispán urat az úr isten éltesse! *(a' nemesség zene mellett éljent kiált)*. Másodszor t. ns Halady Geyza főjegyző 's második követ urunkat az uristen éltesse! *(hasonló zene és éljen-kiáltás)*. Már most barátim, oda kell igyekeznünk, hogy az ellenfél bennünket túl ne kiáljon, 's a' mi nemesi szabadságunk és jogunk' gyakorlását fegyveres erő nélkül is véghez vihessük; vagy ha az ellenfél valahogy' harsá-

nyabb torokkal bírna, a dolgot szavazásra vihessük, mert mi bizonyosan három annyi számmal leszünk, kivált ha az érközi járás is hozzánk csatlakoznék, mind amazok. Zászlót rabolni azonban nem szabad, mert ez a' véleménynek jelképe, 's a' véleményt mindenki tiszteelnünk kell; a szavazásnál pedig minden nemes társ arra vigyázzon, hogy azok a' jött ment 's úgy nevezett honoratiorok velünk, tősgyökeres nemesekkel ne szavazhassanak; mert ők bizonyosan Szorgossy táblabíróra szavaznának, ki hat évig maga is prókátor volt Pesten, 's itt is allegálni akarná, mi nem törvényes.... (*Veteráni folyvást figyel*).

Első nemes.

A' honoratior diák szó; azt pedig jól tudom, hogy a' nemes diákul nem honoratior, hanem nobilis: és így a' honoratior nem szavazhat.

Második nemes.

De hogyan ismerünk a' honoratiorra?

Szakál M.

Ott leszek én a' voksolásnál; 's ha azt mondom, vigyázz! akkor az ott lévő nemesek fenszóval kiáltásák: honoratior! 's szép szerével utat mutatunk neki....

Veteráni (elősompolyodik.)

Deprecor, az nem illik....

Szakál M. *(kiáltva.)*

Vigyázz!

Nemesség *(körül rohanja Veteránit).*

Ez is honoratior; Vigyétek el...

Veteráni *(hulló kalapja után kapva).*

Jaj, jaj; ez valóságos cruentatio....

Szakál M.

Uram, ha még ez is cruentatio, úgy vége hossza nem lenne a' criminalis pereknek; hanem javasolom táblabíró 's professor úrnak, hogy ha többé az iskolában diákjai közt elsőre nem szavazhat, tegye magát jussaival együtt nyugalomba, mert a' megyei követválasztás nem cathedralis philosophia, és a' honoratior nem nemes.

Mind.

Úgy van — nem nemes.

Veteráni *(újságát bontogatva).*

Hiszen, kérem, a' honoratiorok' jussait nem magamért pártolom, mert én is csak olyan nemes ember vagyok, mind uraságod, hanem pártolom azon tiszteletre méltó osztályért, melyet a' constitutio' jótéteményeiből bűn nélkül kihagyni nem lehet, 's melyben boldogult professor atyám érdemei szerint magának a' nemességet megnyerni büszke volt; de különben is, rogo, épen a' mai hirlapbau

van erről egy félfvnyi cikk vagy articulus, mellyben nagyon bölesen van megmutatva, hogy az 1715: 8, és az 1741: 63dik articulus' 3-dik §sa szerint: nobiles et omnes illi, quos sub nomenclatione....

Szakál M. (*közbe szótva*).

Hordja el a' jégeső törvényczikkeit.

Veteráni.

Kérem alássan: a' törvényczikkelyek sunt voluntas legislatoria nationis et principis....

Szakál M.

Ha professor úr még tovább is akaratoskodik, 's törvényczikkelyekkel akarja az én nemes társaimat étel's ital helyett ellátni, úgy javaslom, hagyjon el bennünket, mert tréfaképen is megárticuláljuk...

Veteráni (*ijedexre*).

Kérem, az inarticulatio ismét törvényhozói hatalom, és nem az urak' dolga.

Szakál M.

Hatalom, nem hatalom; én nem akarok just hallgatni, mert én a' nélkül is tudom nemési szabadságomat, 's a' ki engem abban gátolni akarna, annak — ezermilliom kakastoll — cathedra nélkül is érzékeny leczkét tartandok, 's ha parancsolja professor úr, akár most elkezdjem....

Veteráni (*a' nép' köréből titkon kisonva*).

Nem kell, nem kell többé sem cathedra,
sem leczke. (*fétre vonúl*).

Szakál M.

Hahaha! már a' szagától is megcsömör-
lött. (*követőihex*). Nemes társaim, most már
indulunk tekintetes Halady Geyza főjegyzőnk'
házához, mert illik, hogy zászlónkkal őt is
megtiszteljük. Éljen Halady Gejza úr! (*a' ne-
mesek éljent kiáltanak, 's páronként ismét
távoznak zenével*).

Harmadik jelenés.

Hazay, Korányi, Cserjes (rövid zekében
's karöltve lassú léptekkel kláérik a' vigan 's tánczolva
távozó tömeget. A' szin közepén megállanak).

Hazay.

Csak nagy mester ez a' mi Szakálunk;
eredeti restaurator, igazi magyar értelemben.
(*Még egyszer a' tömeg után tekintenek, mi-
alatt Szorgossy a' szin' fenekén fellép, 's
balról amazok háta megett az őt nagy kö-
szöntésekkel üdvözlő Veteránival egy fu mel-
lé vonúl, kémlő figyelemmel az ifjakra*).

Korányi.

Már most nagyon hiszem, hogy Szor-
gossyt pad alá buktatják; pedig úgy vélem,
ha már Zergey alispán és közötte kell válasz-
tanunk, két rossz közül még is inkább csak
Szorgossy mellett maradjunk.

Hazay.

Dicső bukás lesz az. De ő majd azt hiszi, hogy épen e' bukás fogja őt politicalag emelni; mert a' politicalai férfiak' szenvedései kétfélék: egyiknél a' nemzet, másikonál a' kormány ad kárpótlást; 's amannak egy történeti nevezetesség, mit a' nemzet jegyzend fel naplójába, 's ennek egy rang, egy cím lesznek orvosai. És ez, barátim, szükséges mérték a' statusban, mi által az érdekek fölött hintázó súlyegyen fentartatik.

Cserjes.

Én leányaiért sajnálom ez embert, kiknek jelleme kiválólag csak hármunkéhoz látszik simúlni. Valóban, ez a' három lelkes szép hajadon, ha apjok hozzájuk illő törzs volna...

Korányi (*Caz észrevett Szorgossy miatt intve*).

Psztt, barátim. Itt van ő, itt van ő, mint szokják Zampában énekelni, igen apropos, ha a' nemzeti színház' közönsége megjelent.

Cserjes.

Úgy hiszem, hogy csak nem fogod megkötni még egy köz sétányon is szólás szabadságomat....

Korányi.

Világért sem, de ez tervünk' taticájával ellenkeznék.

Haza y.

Se baj, barátim; politicában, de még közvilágban is szó már a' szokott fegyver; 's akár nemes vágy, akár hiúság az, melly a' közvélemény' helyesléseért eseng, éles figyelemmel vigyáz ez minden szóra, mit bár egyes ember' ajkai, de gyakran mondanak, 's ezen alapul nem ritkán egyes itéletek' nyomóssága. (*Megfordul és sétálva fentebben.*) Azonban Ödön és Feri, én tökéletesen hiszem, hogy az ellenzéki párt győzend.... csakhogy.... Zergey' elválasztásában nem látok még tökéletes biztosságot.

Korányi.

Igaz, hogy Zergey inkább a kénytelenségnek köszönheti, ha ugyan lesz, követségét, mihez egy kis adalékul tán alispánságát is lehet számítani. De ha alispáni neve a tömegnél nyomni fog, mit tehetünk róla, ha a vele egy elvű, de mégis ügyesebb Szorgossyt meggyőzi? — Egyébiránt a' milly ingatagnak ismerem Szorgossyt, a' kormányelveknek, ha bár nem minden képesség nélkül, de eddigelé tétlenesen ragaszkodó bajnokát: csekély 's parányi emberismeretemnél fogva is bátran mondhatom, hogy részünkre nyerhetnök; 's ha egyszer megnyertük, bejuthatunk termeibe, 's leányain is megosztozunk; (*fétre*) ha ugyan magok is bele egyeznének.

Cserjes.

Ödön' véleményét e' részben magam is nagyon helyeslem, 's szerintem nem ártana a' dolgot kísérletbe venni.

Hazay.

Megvallom gyengeségemet, melly egészen egy a' tiétekkel; de bár mennyire vonjon engem is ezen titkos erő Szorgossy' házához, 's bár mennyire ohajtsam azon szellemdús órákat, miket ismeretségemnél fogva már, bejutásom után leányai' körében élvezendő lennék: de örökös terhül fekünnék szívemen az ügynek e' mellékes 's önhaszon miatti feláldozása, 's azon gondolat, hogy könnyelműségem vagy hiúságom lön egyik részoka annak, miszerint követünk' mindketteje nem egy elv- 's nem egy nézetből működik....

Korányi *(közbe szólva.)*

Ott lesz mellette derék főjegyzőnk, 's az utasítás olly határvonal, mellyen kívül, vagy túllépni nem szabad....

Hazay.

Csak fontoljunk meg, barátim, minden körülményt 's szenvedelmeket. Az utasítás igen gyakran a' mózesi táblához hasonlított, mellyen az istenkéz', 's amazon a' népkéz' vonásai valóban ugyan láthatók; de szentségüket sem az

isten', sem a nép' neve nem bírá minden ke-
 belben megörzeni, 's itt és amott csak egy lé-
 pés kell, hogy a' szenvedély isten vagy nem-
 zet elleni bűnné fajuljon. Szólhat erről a' vi-
 lág' 's országgyűléseink' naplója.

Cserjes.

Igen, de mit nyerünk többet Zergeyvel is,
 ki azon felül ügyetlen előadó, 's ki ha utasi-
 tásunk eléggé nem szilárd, szinte megýenk'
 veszedelmére lehet. Úgyességére nézve még
 többet nyerhetnénk Szorgossyval. Egyébiránt
 ha leányait megnyerhettük, úgy az egész emb-
 bert tökéletls újjászületési metamorphosis alá
 vehetjük 's kettős leszen nyereségünk.

Hazay.

A' mit mondasz, mind igen jó mellék — de
 főczélnak nem. Azonban épen azért tartandjuk
 a' mai conferentiát, hogy nézeteinket a' kö-
 vetek iránt kölcsönösen kiválthatva, egyszers-
 mind Szorgossyra nézve is határozó próbakő
 legyen. De, mint látom, Szorgossy úr igen
 figyelmez, 's beszédünket hallva, aligha tühe-
 gyen nem áll, 's nem igen félhetünk, hogy
 vagyonunk fejünkkel együtt alkuba vesszen.
(Tükön Szorgossyra tekintgetve.) Ő nagyon
 bizalmas képet forgat felénk....

Korányi.

Úgy hiszem, a' mai conferentián megpróbálhatnók ötletünket. (*Szorgossy 's Veteráni közelednek.*) Legyen irány a' conferentia.

Cserjes.

Őrszemre legények.

Negyedik jelenés.

Szorgossy, Veteráni 's z előbbiek.

Szorgossy (*mélyen hajlongva.*)

Alázatos szolgálók önöknek, uraim; örökös tisztelőjök... (*Mindnyájan köszöntik.*)

Veteráni.

Humillimus servus, alázatos szolgálók;... a' mai nap hasonlít a' franczia juliusi naphoz: zszibongás, öldöklés és... és... különféle futamodások...

Hazay.

Nálunk a' vélemények még mindig pártszinüek ugyan, de reméljük, hogy e' zszibongó nemzet is kiforrandja magát egykor; 's az értelmiség egyetemiesb szint öltend.

Szorgossy.

Municipium, uraim; 's ezen alkotmányilag ősl szabadság' köpönyege alá sok visszaélés

rejtőzik, miket mi jognak 's követelésnek szeretünk keresztelni.

Veteráni.

Fatalis egy politica. Csak az fáj szegény bűnös lelkemnek, hogy ezen liberalis urak, ugyanezen nemes megyében, mind az én iskolámból kerültek.

Korányi.

Tán elrejté előlük a' fényt, táblabíró úr, 's most annál inkább örülnek a' feltalált 's megismert vendégnek....

Veteráni.

Fény...., nem fény, hanem gyűlés kell nekik, az is pedig közgyűlés, hol lármázzanak 's piszszegjenek, ha érdemtelen őszfürtű táblabírák szólnak; főispán, kivel újat húzzanak, 's administrator, kinek szemébe mondassák, hogy iszonyúan csalatkoztak, midőn repraesentáltak értte, 's végtére is egy nagyméltóságú kir. biztos, ki körmökre üssön....

Cserjes.

Kérjük táblabíró urat, sziveskedjék jelenleg politicájával felhagyni, mert mondatai ráfogások 's igen kopott rendszeren alapulnak.

Hazay.

Türelem, barátim! egynek véleménye még nem criterion, 's épen az egymást kölcsönösen méltányló s kihallgató türelem az, mire pártjainknak szükségök van.

Szorgossy.

Soha se politizáljunk, uraim. (*Igen alázatos képpel Hazayhoz*). Azt tetszik tudni, hogy még ma délelőtt conferentia lesz....

Hazay.

Igen, de nem valami rendszeres tisztújítási conferentia, mert illyesről törvényeink nem emlékeznek; hanem pártjainknak szabad összejövedele lesz az, minden formáság nélkül, hol úgy hiszem, a' követekre bizonyosan meg is egyezünk.

Szorgossy.

Nekem is volna egy pár emberem, de reményem kevés, 's a' tolakodás nem természetem....

Korányi.

Pedig... hiszen, minek tagadnók? — érdemdús ősei iránti tiszteletből is ohajtottuk volna egyik követünknek táblabíró urat; azonban a' kor nem egy bölcsőben ringatta elveinket,

,s mi annak ígérők kezünket, kinek minden
szívdobbanása a' nemzeté, 's kinek mellékes
tekintetek....

Cserjes *(folytatólag)*.

Kinek — más szóval — hazafi a' neve.

Veterani.

Kérem; ego etiam sum hazafi; ezenfelül
nemes, és ha nemes nem volnék is, hogy úgy
mondjam, tisztesrendű....

Szorgossy.

Bocsássanak meg, uraim, ha egy őszinte
kebel' nyíltságával szólok, és megvallom, mi-
szerint political hitvallásom nem adá meg lel-
kemnek azon nyugalmat, 's lépteimnek azon
bizonyosságot, mellyet eddigi állhatatosságom
mellett remélni jogom lehetett volna; egyébi-
rán.... *(fétre)*. lépre kerítem én e' ficzkókat....
(fenn). — én a' haladás' emberének tartom
magamat....

Veterani *(közbe szólva)*.

Kérem, kérem: hibázni méltóztatott.

Szorgossy.

Kérem szeretettel; — 's ennél fogva csal-
hatatlan nem vagyok, 's a' jobb szónak 's vé-
leménynek örömet hódolok....

Hazay.

Azaz e' nyilatkozat annyit tenne, hogy örö-
mest lép zászlónk alá...

Szorgossy.

Igen, de...

Korányi.

De, legyen meg, a' mit eddigi hitvallása
mellett hiába remélt...

Szorgossy.

Azaz, hogy... én...

Hazay.

Azaz, hogy velünk együtt szavazand Zer-
geyre és Haladyra...

Szorgossy (*zavarodva*)

Nem, nem! — oh, igen, — hanem...

Hazay (*féltre*).

Lépünkön a' madár, 's kinosan verdesi
már szárnyát. (*fenn*). — 'S büszkén lépünk
országgyűlési teremünkbe, e' két követ' díszes
birtokában.

Szorgossy.

Azaz, hogy én... akarnék belépni, — de...

Veteráni.

De, követtársával, cum titulo ablegati.

Hazay.

Ahá! — tehát követünk akarna lenni táblabíró úr?

Szorgossy.

Akarnék,... de a' körülmények....

Kórányi.

A' körülmények tőlünk függenek 's Szakál Máté barátunk' cortesétől.

Szorgossy.

Hiszen ez a' Szakál Máté legnagyobb szeg a' fejemben; 's aztán én mindig sajnáltam, hogy önökhöz, uraim, szegény házamnak szerencséje még soha sem lehetett, holott egyéb társaságokból leányaim ismeretségét is birják.

Cserjes (*félre*).

Nagy kópé ez a' mi táblabíránk, 's igen ismeri gyengénket, három szép leányát. (*fenn*) Hiszen ép' maga táblabíró úr zárt ki háza' köréből minden szabadelmű ifjat, azon erős föltét alatt, mint hallók, hogy leányait sem adja szabadelműeknek, kiknek egyébiránt mindegyike egy testesült hazaszeretet.

Szorgossy.

Kérem előbbi nyilatkozatomat figyelembe vétetni...

Veteráni.

Rogo, én a' kisasszonykák' nevében protestálok; mert Nina kisasszony tanácsnokné, Matilda kisasszony udvari secretáriusné, 's végre Lenke kisasszony...

Korányi.

Tán csak nem professorné?...

Veteráni (*büszkén*).

És miért?... királyi professorné; nincs-e Németországban több consiliárius professor, kik mellökön érdempénzzel jelennek meg a' cabinetekben?... és én, értse meg uram, azért sem profesornét akarék mondani, hanem... zálogházi tollvivőné; — (*kacsaj*.) mert ez, és ehhez hasonló hivatal, uraim, biztos, és holtig való pensio....

Szorgossy.

Kérem önt, ne tessék leányaim' nevében szólni: az ő ügyök az én gondom, 's épen nem vagyok olly szűkkeblű, hogy még leányaim' szerencsében is ministeri elveket feszegek; 's miután ez órától kezdve szabadelmű vagyok — (*Hazay, Korányi, Cserjes előtt magát meghajtva*). leányaim' látogatóit is szabadelműleg keresem ki...

Hazay, Korányi, Cserjes (*bókkat*).

Alázatos szolgálja; meglepett e' szerencse.

Hazay.

Már most megértettük táblabíró urat; 's röviden, ha a' közelebb tartandó conferentiában most mondott nyilatkozatait igazolni fogja, Szakál Máté cortesét oda vezéreljük, hogy azon esetre tekintetes Szorgossy Vendel táblabíró úrra adassék minden szó, 's mi nagyon fogunk örülni, hogy ősei' példája szerint élni 's halmi csak kebelünkben ohajt.... De a' szó férfiszó legyen.

Szorgossy.

Úgy van, édes barátim; én nem vágyom soha egyéb hivatalra, csak szeretett megyém' képviselhetésére... *(megöleli mindegyiket 's midőn Veteránihoz akarna menni.)*

Veteráni.

Hiszen én különben is mellette voltam, dignetur omittere.

Szorgossy.

Legyen szerencsém jelenleg is bővebb beszélgetésre szegény házamnál.

Mind.

Örömmel.

Korányi.

Matilda, édes, láthatlak.

Hazay (*fétre*).

Mi szép lesz e' kettős nyereség, ha sikerül!

Cserjes.

Lenkém, Helénám, Ilonkám!

Veteráni.

Sic fata tulerunt. Oh ember, oh állhatatlanság! (*Mindnyájan el*).

Változás.

(Csinnal butorozott hölgszoba Szorgossynál).

Ötödik jelenés.

Szorgossyné (*pamlagon ül, 's egy asztalkán divattapot olvas*).

Az újabbi számok nagyon elkéstek. (*Olvas*). „Le miroir, journal des dames, février“... — Mon Dieu, még februárról... (*tovább olvas*). „Le Curé de Sainte-Agathe“ — ez regényes cím, tán nem ártand a' történet' végét megolvasni... (*ismét tovább*). „Aujourd'hui la char-rue sillonne l' emplacement qu' occupait le berceau de leur enfance et' le champ sacré ou dorment leurs aïeux. Ch. Laumier“'. 'S ez elég, hogy a' történet' egészét átgondolhassam; de... most olly nyughatatlan vagyok, 's szívem egészen beklommen a' ma és holnap miatt. Ah, ha álmaim teljesülnének, 's az idén követné,

azután kamarásné, 's azután és azután... óh!
 — talán — főispánné is lehetnék! — De leszek;
 ah, e' követség igazán forrása minden fény-
 nek és rangnak, 's miért ne lehetne férjem?...
 cet emploi lui conviendrait fort, 's én reám
 e' rang szinte úgy felférne, mint bármely
 grófnőre, ki bizonyosan nem nyitand fényesb
 salonokat nálamnál. Aujourd'hui une confere-
 ce, — oh, mon mari!... *(fejét karjára tá-
 masztja, mialatt a középjató felpattan).*

Hatodik jelenés.

Szorgossy 's az előbbi.

Szorgossy *(az ajtónál megáll.)*

Nagysás nőm....

Szorgossyné *(félvállról felé tekint).*

Hogy' áll önnek cortese?....

Szorgossy.

Szabad mondanom?....

Szorgossyné.

Je m' étonne! tán csak iparkodék ön, hogy
 rangomhoz illő hivatalt nyerjen, — vagy csa-
 latkozám?....

Szorgossy *(még mindig az ajtónál).*

Eddig törvényszéki választott rendes táb-
 labíró valék....

Szorgossyné.

Fi donc! hagyja el ön táblabírói czimét; idegeim reszkefnek, ha hallom, 's annyi ki-mélettel csak lehet ön irántam, hogy törvény-széki rendes táblabíró czimével nem kívánand-ja ajulásomat....

Szorgossy.

Bocsánatot, nagysás nöm.... *(előbbre jő és kezét csókol).*

Szorgossyné *(engedékenyen).*

Tehát ne szóljon ön többé olly fade czi-mekről, mellyekre minden közbirtokos szá-molhat, ha hivatalából kiesett, negyven év körül jár, vagy a' főispánnál kardos vizitet tett....

Szorgossy.

Igen nagysás nöm, de ha táblabíró nem volnék, napdíjaim sem volnának, 's ha nap-díjaim nincsenek, a' glacé-kesztyük sem vál-tozhatnának nap szerint....

Szorgossyné.

Kein Wort davon! — milly gyöngédtelen-ség ez! 's épen ma, midőn egy országos hi-vatal' küszöbén állunk; mellyhez önnek egy csepp reménye sem lehetne ügyezeté' ha-nyagsága miatt, ha én tegnap a' főispáni he-

lyettesénél, déli látogatót nem teszek, 's ő excja a' csillagkeresztes hölgy meg nem igéri, hogy önt férjénél még azon napi éjfélig az ajánlandók közé hizelgi.

Szorgossy.

Óh, ha szólhatnék, bizonyosan megengesztelődnék nagysás nóm...

Szorgossyné.

Szabadon szólhat ön; de bizonyost is hallhatnék már egyszer követségi állapotáról.

Szorgossy.

Hazay' részére állottam.

Szorgossyné *(felpattan, 's boszús arc-
czal)*.

Vagy is a' haza' részére, nemde? —

Szorgossy.

Igen, de e' pártot én rászedem...

Szorgossyné.

'S bizonyos úgy önnek követsége?

Szorgossy.

Mint nap az éj után.

Szorgossyné.

Csalhat.

Szorgossy.

Csókolom kezét nagysás nőm... (*kezét csókol*). De ha már most ezt megengedni méltóztatott, úgy azt is méltóztatik kegyesen megengedni, a' mi e' napirenden levő taccicához mulhatatlanul szükséges...

Szorgossyné.

Úgy hiszem, hogy egy pár ezer forint már elpárolgott...

Szorgossy.

Nem pénz, nagysás nőm, hanem egy engedmény, miszerint ezen hazaféle nevű és élő emberekkel házunk ismeretségben álljon.

Szorgossyné.

Tán csak nem kívánandja ön, hogy salo-naimba Szakál Máté lépjen, kinek szakálában a' liberalismus' daemonkái rejteznek, 's kinek bizonyos fejtől tükreim irtóznának, hogy olly képpel kell kaczerkodniok...

Szorgossy.

Nagy ugyan szakála, de népszerűsége is nagy, 's a' nép előtt akárkit is felhőbe emelhet; egyébiránt házam' látogatóinak Hazayt, Korányit és Cserjést akarám ajánlani —

Szorgossyné.

Mon Dieu! hiszen leányaim már különben is tele vannak nemzetiség, magyar nyelv,

honszeretet 's ég tudja, még mi borzasztó tárgyak' eszméjével; 's a' Miroir is haszontalan hever, mert Füzessynétől rendesen valami magyar divatlapot olvasnak, melly épen nem nekik való, mert hiszen magyar írók dolgozatait adja....

Szorgossy.

Hiszen ők vőink még azért koránsem lesznek....

Szorgossyné.

Das wäre noch schön. Nemes ifjak ugyan, de minthogy elveik miatt örökösen csak megyei lármaharangok maradnak, az én jövődömhöz legkevesbé sem illenek; Külsödy, Lenghy, vagy efféle igen, — de.... egy érzelő Hazay ábránd vőm soha sem lesz.

Szorgossy.

'S előbb kifejtett political nézelből bátorvalék a' fenn említett három ifjút magammal hozni, 's leányaimnak bemutatni.... (*A' mellékszobából zongora hangzik által, nemzeti dalladva*).

Szorgossyné.

Jaj nekem; ki merészel házamnál Mozart', Bethowen' művei mellett magyart játszani?... a' három ifjú tehát már bizonyosan nálók van?...

Szorgossy.

Igen, nagysás nőm, de political néze-
teim....

Szorgossyné.

Political nézetei?... úgy maradhatnak és
játszhatnak.

Szorgossy.

Csókolom kezét, nagysádkám. (*teszi 's
a' mellékszoba felé indul*). Kötelességnek tar-
tom őket bemutatni... (*az ajtót benyitva.*) Ké-
rem alássan, uraim...

Hetedik Jelenés.

Nina, Matilda, Lenke, Hazay, Korányi Cser-
jes és Veteráni belépnek; az előbbieket.

Szorgossy. (*nőjéhez*).

Hazay, Korányi és Cserjes urak...

Szorgossyné (*elfogadva*).

Örvendek, uraim. Azon pontnál, hol most
állunk, minden political felekezeteknek egygyé
kell olvadniok, hogy mondhassák: ez a mi
képviselőnk.

Hazay.

Ennek eszközlő alkalmául a' mostani con-
ferentia szolgáland. (*Szorgossyné kezével int
a' leülésre, 's Hazay, Nina-, Korányi, Matil-*

da-, Cserjes, Lenke-, 's Veteráni Szorgossyné' közelében foglalnak helyet).

Veteráni (Szorgossynéhoz).

Az elágazó vélemények összesimúltak, 's bátorkodom a' körülállásoknál fogva nagysádnak e' szerint gratulálni. (Szorgossyné fejét hajt).

N i n a.

Szegény nőknek elveszhet fejük a' sok politicában, mellyel a' conferentiát férfaink még ez előtt négy héttel megelőzték; egyébiránt ha e' politica a' haza' boldogsága-'s nem hiú képzelmések' vadászataért dolgozik, úgy éven keresztül is örömet hallom.

Szorgossy (titkon int Ninának).

Ez a' leány még engem' leckézend meg, annyira lelkesül ezen liberalis szivü, de szükelvü fej között. (fenn). Ha jól emlékezem, a' követválasztási dalt zongorázá valaki a' melékszobában...

Matilda.

Korányi úr sziveskedett a' nép' kedélyes érzelmét benne kifejezni.

V e t e r á n i.

Nép, nép és mindig nép... (haragosan) plebs! így nevezé azt boldogult Verböczy is; de a' misera-t kár volt hozzá tenni, mert a' mai ifjúság' szabadelműségének épen ez a' tárgya, 's evvel nyargalózik egész Americáig.

Szorgossy (*titkon az előbbihez*).

Ugyan kérem, hagyjon fel most udvari magyarázatival. (*fenn*). Ah, igen, a' népet méltányolni kell...

H a z a y.

Hazánk' legistenibb poezise, népének érzelme. Ennek sohajaira figyelmez az istenség, melly a' nemzetek fölött örködik; az ő szava azon iránytű, mellyet az állományok' kormányzásában használni kell; 's népet kell emelni, hogy emelkedhessünk.

Szorgossy.

Osztom, barátom, véleményét.

Szorgossyné.

Nur nicht von dem nép! — az a' nép valami közönséges... (*titkon férjéhez*). Tán csak nem feledé ön, hogy az országgyűlés után kamarásnének kell lennem...

Szorgossy (*szinte titkon nőjéhez, mialatt a' többiek egymás közt társalognak*).

Az lesz, nagysás nőm; de bülesen méltóztatik tudni, hogy statusférfiak gyakran játszák a' napraforgó szerepét, 's alkalmazkodniok kell. (*fenn*) Éljen a' nép, éljen a' nép! minden kívánsága.

I f j a k (*mind*).

Éljen!

N i n a.

Szívem' minden dobbanása egy öröm,
hallván atyám' ajkairól azon nép' éljenzését,
mellynek sohajtásait, reményét 's jogait ábrándoknak nevezé hajdan.

H a z a y.

Elég keserű, hogy sok ember előtt a' nép
egy fátyolozott oltár, melyet azon felül illatos
füst helyett balítéletek fellegeznek be, 's
nem láthatják arczát, e' ragyogó szentséget,
mellynek alakja istenszolgá' szavai nélkül is
egy kész, egy áhitatos imádság napjainkban.
Nem igaz-e, tisztelt táblabíró úr?

S z o r g o s s y.

Igaz, nagyon igaz.

H a z a y.

Egyébiránt szívből kell örülnöm, hogy
táblabíró úrnak e' nyilatkozata, e' szent val-
lomása 's buzgalmas lelkesültsége, (*Szorgos-
syné* 's a' többi hölgyekre mutatva) eddigi
tapasztalásom' örvendetes megmásolásával, e-
gész tisztelt családja szívében rokon hangok-
ra lel...

S z o r g o s s y n é (*hirtelen felpattan üléséből,
's utána mindnyájan*).

Mein Gott! — (*háborodott kedélytel*).
Nem, az lehetetlen... azt tagadom; én az ad-
ministratornéval egy elven vagyok ...

Veteráni.

Ad animam, neki igazsága van. Minek is ez a' sok cifra phrasis? — oh, nagyságos asszony, nem repedt meg szíve? — *(karját ajánlja)*.

Szorgossyné *(elfogadja, még mindig bosszúsan)*.

Nekem, nyugalom kell, menjünk. Oh, aranykulcsos álmak...

Veteráni *(vezetve Szorgossynét az oldalajtóhoz)*.

Meglesz, nagyságos asszony; hiszen sok éjszakánk van még álmodhatni. *(el mindketten)*.

Hazay.

Kellemetlen véletlenség.

Lenke.

Oh, ez jó anyáknál mindennap így van, de mi már megszoktuk, 's minden tartózkodás nélkül nyilvánítjuk szíveink' szerelmét.

Cserjes.

'S kié lehet e' szent szerelem?

Lenke.

A' hazáé.

Hazay.

Valóban szép. Hanem a' conferentia nyomban kezdődik, 's úgy hiszem, mehetünk is...

Szorgossy.

A' mint kívánják, önök. *(Indulnak azon oldalajtó felé, mellyen a' színpadra beléptek, a hölgyekhez még egyszer bucsút intve).*

Korányi.

Kivánjanak a' hazának szerencsét, szép kisasszonyok.

Nina, Matilda.

Az ügynek, igen.

Lenke.

Most siessünk anyánkhoz. *(Az ellenkező oldalajtón távoznak. El mindnyájan).*

Változás

Nagy terem a' casinóban, arany villárokkal és tükrökkel. Közepén zöld posztóval borított hosszú asztal, körüle székek emoki hely nélkül.

Nyolczadik jelenés.

Külsődý, Lenghy, Mézessy *(az ablakból alá néznek.)*

Hang *(atutról).*

Tekintetes Szorgossy Vendel táblabíró urat az úr isten éltesse! *(Nagy éljenzés atutról).*

Más hang *(atutról).*

Nyittassák fel a' kaput, tekintetes uraimék, mert a' conferentiás gyűlésben mi is részt akarunk venni.

Külsödy *(lekiált)*.

Nemes urak! *(alul nemet zagnak)*. Nemes uraim, kérem az isténért. Mint már lenn is mondtam, ilyen kis gyülekezetben mindnyájan jelen nem lehetünk. A' követválasztás még csak holnap lesz, most csak a' formaságokról fogunk értekezni. Hanem, mint már többször is mondtam, válaszszanak a' nemes urak képviselőket, kik azután velünk együtt értekezhetnek; de annyi száz ember sehogysem fér a' terembe, különben ellenfeleink is majd ugyanazon jussal fel kívánkoznának.

Hang *(alulról)*.

Nem kell képviselő. Minket ne képviseljen senki fia is, mikor józanok vagyunk.

Más hang *(alulról)*.

Adó alá conferentiáznak bennünket; hadd menjünk fel.

Harmadik hang *(alulról)*,

Ki az adót elválllja,
Meglátja, hogy kárát vallja;
A' kinek még szüz válla van,
Nem vesz az részt az adóban.
Mi hát fillért sem adózunk,
'S ki adóz, fejére sózunk.

Lenghy *(lekiált)*.

Uraim, nemes uraim! Hiszen ellene vagyunk mi is az adónak, de ez csak a' holnapai vagy holnaputáni gyülésben kerül tanács-

kozás alá, és most csak a' követekről van szó.

Előbbi hang.

Szorgossy lesz a' követünk,
Mert mi adót nem fizetünk;
Oly ember kell diaetára,
Ki adót nem vesz vállára.

Külsödy *(leszólva)*.

Éljen tehát Szorgossy táblabíró úr, első követünk! *(alulról éljen hangzik; mialatt a' terem' közép ajtaja sarkából kiemeltetik, 's a' megette megtöltött tömeg által Bugár Bálint betolatik, ki a' tömegnek egy részét nagy fáradsággal és zajjal visszanyomja)*.

Kilenczedik jelenés.

Bugár Bálint, több nemes, 's az előbbieket.

Bugár B. *(az ajtót nyomva)*.

Hátra, hátra, mert bizony actiót kapnak kigyelmetek; mondom, hogy actiót kapnak...

Hang *(kívül)*.

Nem kell nekünk sem actio, sem adó, mert mi mindnyájan ármálisok vagyunk.

Bugár B. *(kikiált)*.

Hiszen a' hat ökrösök már mind bejöttek, az aprólékosok ez úttal most künn maradnak, majd végezzük mi.

H a n g (*kivül, de távolabb*).

De meg is mondjuk hát először és utólszor, hogy adót mi nem fizetünk, és ugyanazért Szorgossy úr lesz követünk. Éljen! (*a' künn és benn levők éljent kiáltanak*).

B u g á r (*eljö az ajtótól*).

Lobogós adta vette! bizony még a' törvényen is kifognának, pedig... (*vállait rázva*). itt most csak birtokos compossessor és előkelőbb közbirtokos urak fognak tanácskozni. (*Külsődye*). Alázatos szolgája tekintetes vice notárius úr...

K ü l s ö d y.

Hozta Isten, hadnagy urat... (*kezet fog Bugárral, mire ex köhécsel és vállát rázza*). és mindnyájokat, nemes társaim. Igen üdves czél hozza most jelenleg össze pártjainkat, hogy, mint az ellenfél által felszólítottunk a' követek fölött barátságosan megegyezzünk, 's holnap így rövid úton felkiáltással választhassuk meg azokat. De, nemes atyámfiai, Szorgossy és Halady urak mellől el ne álljunk!

M i n d.

Nem állunk el, Tekintetes uram.

K ü l s ö d y.

Azután... de hiszen itt jő maga... (*az ajtó felé tekint*).

Tizedlik Jelenés.

Veteráni, előbbiek.

Veteráni (*hizelgő arcúczka*).

Mit látok?! az érközi járás' érdemes nemes urai....

Külsödy.

Azután, tehát hogy folytassam, mivel a' követnek választandó Szorgossy úr helyett fizetéses új törvényszéki táblabirót kell még holnap röglön választanunk, mindnyájan t. ns Veteráni úrra szavazandunk....

Mind.

Éljen.

Bugár (*Veteráni' vállát veregeti*).

Azután csak kegyelmes ítélő assessorunk legyen ám a' tekintetes úr, mert bizony.... ezt a' mi járásunkat igen sok criminalis actió terheli, pedig nem egyébért ám, csak egy kis vérengző magyaros verekedésért....

Veteráni.

És uraim, nagyra becsülendő nemes uraim, hogy ezen, csekély személyem iránt kijelentett ohajtásuk perfectióra mehessen, mindenkép csak azon méltóztassanak igyekezni, hogy a' honoratorok, kik igen számosan vannak városunkban és egyről egyig mind barátim, a' követekre és törvényszéki táblabiróra (*közhög*). — már hiszen méltóztatnak tudni: kire — a' nemesekkel együtt voksolhassanak.

Bugár.

Ugy lesz, tekintetes uram; hiszen majd
lármázunk mi, csak az adó keresztül ne men-
jen. De zajt hallok; tán már jönnek is...

Külsődy.

Csak hamar, hamar uraim; mindnyájan
a' jobb oldalra. (*a' nemeseket rendezgeti*).

Szakál (*kivül*).

Ezermilliom kakastoll! utánam hadnagy
uraimék.

Ki a' haza' javával él,
Az a' fizetéstől nem fél;
Mert a' halál van csak ingyen,
Pénz nélkül még sírod sincsen.
Csak sorban utánam.

Tizenegyedik jelenés.

Szakál M., utána több csinosan öltözött nemések:
Hazay, Korányi, Cserjes, később Szorgossy,
előbbieik.

Szakál M.

Az én feleim mindnyájan a' baloldalon
foglaljanak helyet. (*feleit rendezgeti; Szor-
gossy a' jobboldal elején*).

Hazay.

Szíveskedjenek csak helyet foglalni, 's hol-
napi közérdekü végzendőinkről, t. i. a' köve-
tekről és az adóról komolyan és előlegesen ta-
nácskozni. (*Mindnyájan helyet foglalnak*).

Külsődy.

Mielőtt azonban tárgyhoz kezdenénk, e' tekintetes gyülekezetet systematisálni óhajtanám; aannálfogva báterkodom egy elnököt ajánlani.

Jobboldal.

Helyesen; elnököt először.

Baloldal.

Nem kell elnök; a' conferentia nem gyűlés.

Hazay (*mosolyogva*).

Engedelmet kérek, uraim; ne méltóztas-
sanak e' gyülekezetben olly forma conferentiát
gondolni, millyennel tisztujításainkat főispáni
elnöklet alatt megelőzni szokták. Legyen bár
mi névvel is nevezendő e' mi összejövetelünk,
legyen tehát bár conferentia: mindez — mint
előlegesen még összejövetelünk előtt is kijelen-
tettük — nem egyéb, mint a' közértelem' ki-
eszközlésére szolgál; mert azt hiszem, könny-
nyebb nekünk olly kérdések fölött, mellyek
már is pártokat eszközlének, barátságos kör-
ben teljes fesztelenséggel egy akarattá ol-
vadni, mint a' holnapi rendes közgyűlésben,
hol izgató szónoklatok minden pillanatban
más hatást gyakorolhatnának a' hallgatók' ke-
délyére.

Lenghy.

Hiszen e' részben magunk is egyet értünk.

Hazay.

A' mi pedig az elnöki kérdést illeti, csak azt jegyzem meg, hogy, mivel mi a' helyett, miszerint a' pártokat élre állítanók 's vezérekül egyéneket jelölnénk ki — mindnyájan egy közérdek, a' nemzeti 's fejedelmi, sérthetetlenül szent jogok' közérdeke alá kívánunk simulni, igen természetes, hogy minden újjmutató vezér' önkényes irányása nélkül érezzük azt, mint érzenünk, 's tegyük azt, mit a' hazaboldogság' milliók általi óhajtására tennünk kell. Én e' szerint ez egyben teljes egyenlőséget kívánok mindenkinek, 's e' kérdést egészen mellőzni akarom.

Mézessy.

Bocsásson meg, Hazay úr, de én ellenkezőleg gondolkodom; 's mivel pártjaink tagadhatlanul vannak, épen e' pártok' összeegyztetésének tekintetéből kívánok, ha egyébert nem is, a' középítésért egy elnököt.

Hazay.

Örvendenék, ha eskütt úrban a' méltányos Justemilieu' emberét üdvezelhethném; azonban némelly magasra törekvő politicusaink' Justemilieu-je ép' olly használhatlan valami előttem, mint azon korom, melyet e' két ellenkező elem, a' tűz és víz' hamis összebarátkozása szül.

Szorgossy.

Igaz, tökéletesen úgy van; 's én előttem szóló érdemes úrnak mind előbbi, mind jelen véleményében elvileg osztozom.

Baloldal.

Éljen Szorgossy táblabíró úr, érdemes követünk.

Szorgossy (*hajlongva.*)

Köszönöm, köszönöm.

Jobboldali nemések.

Éljen tekintetes Szorgossy úr!

Külsődy (*a' jobboldali nemésekhez intve.*)

Pszt, csendesen, az istenért, itt nagy változás történt. (*Habozó tekintettel.*) Valóban mindnyájunkat meglepett Szorgossy úrnak nyilatkozata, kit épen ellenkező elveink iránti buzgalomért tiszteltünk határtalanul;... 's ennél fogva kérjük is, méltóztatnék Hazay úr' előbbi szavait saját meggyőződése' mérlegébe tenni, 's akkép nyilatkozni.

Szorgossy.

Én előbbi nyilatkozatomat vissza nem vonom, mert az lelkemből volt véve; 's így tisztelt aljegyző úr' felhívására elég legyen azt mondanom, hogy a' nap' és éj' fogalmai után megtanulám, mint kelljen a' nappalt meghatározni; 's miután politikai felvilágosíttatásom életem' jövőjében bizonyosan irányt adand 's

annak eredményei is változandnak: íme eddigi véleményeim' és sükertelen küzdelmeim' jobboldaláról, ellenzéki barátim' baloldalára térek át. (*a' baloldaliaknak kaczajjal vegyes éljenzése; mialatt a' baloldatra tér át.*)

Lenghy (*titkon Külsödyhez.*)

Már megválasztatik, barátom, 's ezt mi is akarjuk; de elment-e esze, hogy úgy félre beszél?... .

Hazay.

Már most, mikép mind a' két fél' éljenzéseinek nyilatkozataiból tapasztalám, egyik követünkkel készen vagyunk; ezen érdemes követ úrnak társul pedig Halady Geyza főjegyző urat bátorkodom ajánlani....

Mind.

Éljen Halady Geyza úr, második követünk!

Hazay.

Ajánlom tehát mind két követurunkat a' holnap választásra és ekkép szavazásra semmi szükségünk nem lévén, mind kettőt felkiáltással, melly mindnyájunk' köz felkiáltása leszen, fogjuk a' legcsendesebb móddal megválasztani. Térjünk át most már az adóra.

Bugár (*közbe szólva.*)

Engedelmet instálunk alásson: mi nemes emberek lévén, egy fillért sem akarunk adózni.

Külsödy *(övéhez.)*

Jussokban velem egyenlő nemes társak.
Ordítva jár az oroszlán, keresvén, kit faljon fel. Vérző szívvel venném, ha az édes szavaknak engedve, tőlünk elválni és magokat nemesi szabadságokból kivetkeztetni engednék; gondolják meg jól, csak egy krajczár adó' elválásával is a' legfőbb és legszebb nemesi szabadságból záratnak ki, és tőlünk megvetésre, késő maradékaiktól pedig örökös átokra számíthatnak.

Jobboldal.

Nemesek vagyunk: nem adózunk.

Szakál *(a' jobboldalhoz.)*

Elmondtam már száz- meg százszor,
Hogy nemesen van már a' sor,
Fizetni saját javára,
Hogy méltó legyen honára.

Bugár.

Már ha épen versben özifrázza is ki a' dolgot, édes kedves Szakál Máté uram; de biz' én csak annál maradok, hogy míg a' paraszt adót fizethet, utakat csinálhat, addig nekünk nemeseknek kár lenne abba avatkozni.

Első nem. *(a' jobboldalról, együgyűen.)*

De én meg', instálom ássan, csak azon nem tudtam sehogy is elokosodni, hogy mért kelljen hát igazságosan a' nemesnek is utat csi-

nálni, mikor az apám' lelke sem csinált útát soha is?....

Hazay.

Azért kell a' nemesnek is az utak' csinálásához akár pénzben, akár munkában hozzájárulni, édes atyámfia, mivel a' paraszt' ereje még épen nem elegendő arra, hogy kátyútlan és homoktalan utaink legyenek, de továbbá, midőn én nemes szinte úgy használom az országot' bár mellyik útját is, mint a' paraszt, illő és méltányos, hogy azok' csináltatása' terheiben magam is egyformán részt vegyek; 's ezt én büszkeségnek tartom.

Első nem. (*a' jobboldatról.*)

Köszönöm én azt a' büszkeséget, a' mi pénzt kóstál.

Bugár (*Hazayhoz.*)

Igen is, tekintetes uram, hiszen ebbe, (*társain végig tekint*) magunk is bele egyeznénk; mert hiszen vajmi keserves dolog, uram, ha négy ökrös fogattal kell a' két lovas üres kocsit is a' sárból drága pénzért kivontatni. De abban már nehezebben és bajosabban egyezünk ám meg, uram, hogy adózzunk.... mert.... mi tagadás benne.... pogány szó ám ez az adó. Az sem volt magyar, a' ki kigondolta....

Külsődy (*a' jobboldalhoz.*)

Nemes társaim! Lehet-e mértékre venni az állhatatosságot? Abból áll-e a' nemes em-

ber' büszkesége, hogy magát szép szavak' ál-
fénye után hurczoltassa veszedelme' tátongó
torkáig?

Bugár.

Bizony mi engedünk pedig, csak mutas-
sák meg, hogy jobb amúgy. De meg legyen ám
mutatva.

Hazay.

Röviden szólok, de értsük meg egymást.
Az adó nevezetben van csak olyas valami, mi
némes társaimat kissé vissza riasztja. Az adó
tehát ne legyen adó, hanem mindazon közjók-
nak megnyeréseért szolgáló fizetés, mellyek-
hez ingyen egy világ fia sem juthat. Már most
kérdem, ha a' nemesség közhasznót kíván
aratni, kívánhatja-e jogosan, hogy annak el-
vetendő magját egyedül csak a' nemetlenek ad-
ják? Igazságos tehát, hogy a' nemesség ma-
gáért, és magáéra maga fizessen.

Bugár.

Igaz... igaz biz' az uram; hiszen nekünk
sincs semmi szólni valónk is ellene, de oda
lenn vagy háromszázan vannak ám még...

Hazay.

Ki elismeri szavaim' igazságát, miként most
nemzetes hadnagy uram, annak hatalmában
áll társait hasonló meggyőződésre bírni, min-
den forintos demonstratio nélkül is.

Első nemes (*a' jobb oldalból.*)

En is máskép gondolkodtam ez előtt, de ha illy módon kell saját javunkért fizetnünk, ez értelemben lenn levő többi nemes atyámfiáiért is jót állok, mert fele legalább is sógorom és komám.

Veteráni (*félre.*)

Roszúl állunk. Szükség elegendő honoratorokról gondoskodnom, kik az adó ellen és táblabíróságom mellett szépen declamálnak. (*fenn*) Tisztelt gyülekezet! bátor vagyok a' honoratorokat is figyelembe ajánlani.

Szakál (*Veteránihoz.*)

No hiszen e' részben sokat köszönhet professor úr Hazay úrnak, ki engem a' honoratorok elleni gyűlölségemből olly szépen kiforgatott. Éljenek tehát azok is!

Mind.

Éljenek!

Hazay.

Már most adja isten, hogy megyénk' boldogsága, mind követeinkben, mind pedig intézkedéseinkben gazdagon gyümölcsözdhessék. (*fölkelnek mindnyájan, 's egymással beszélgetve Szorgossyn, Külsödyn, Lenghyn és Mézessyn kívül, éljenzések közt a' közép ajtón eltávoznak.*)

Külsödy (*Szorgossyhoz ijedezve.*)

Az istenért, hogy' beszélhetett ön olly vigyázatlan eszméket a' kormány' ellenében, mellytől előléptetését várja?....

Lenghy és Mézessy *(egyszerre.)*

Rettentő!

Szorgossy *(mosolyogva.)*

Hiszen édes barátim, a' conferentia még
nem országgyűlés... *(mosolyogva el.)*

MÁSODIK SZAKASZ.

J a j n e k e m!

(Erdő. Alkonyat.)

Első jelenés.

Hazay, Korányi, Cserjes, Szakál és egy olivrees
inas, *(ki egy fa alatt pisztolyokat tölt.)*

Szakál *(az inashoz.)*

Úgy megtöltsd, hogy még vaskoponyát is
keresztül hasíthasson. Szinte szeretnék magam
is Katinkámért vívni.

Hazay.

A' három könyelmű csak e' golyó által ér-
zendi 's először éltében fejét megtelve.

Korányi.

Illy három szép lelkű hölgy felett szinte
szégyenlek üres kaponyákkal vitázni.

Cserjes.

Hadd vitázzanak ők is. Övéké lesz a'
kulcs, 's miénk a' menyország.

Hazay.

A' szerelem' első és második stádiumán
mindnyájan szereucsésen átestünk; a' harma-

dik lenne a' leánykérés — 's átkos rabbilincs!
— itt lelünk akadályra, hol apa, anya 's vérmes remények és hiú álomvázak szokták a' házassági szerződést aláírni...

Cserjes.

Én Lenkém mellett teljesen megúntam már a' politicát, 's minden köztársasági eszméket mellőzök Lenkém' bájainak békes köztársasága mellett.

Korányi.

Kebledben, barátom, a' szerelem mindig túlnyomó volt a' politica felett; 's úgy vagy a' szerelemmel, mint játszó gyermek első bábjával: örömet tanulna, de csak úgy, ha bábja lehetne tanítója, a' mi képtelenség.

Cserjes.

Ne olly hirtelen! a' szerelem engem eléggé tanított 's tanít is, miként kelljen tűzgyólyóval egy méltatlan' tűzszerelmét meghűteni.

Hazay.

Ne féljetez tőlök: kényelemhez többnyire gyáva rettegés szokott csatlakozni.

Szakál.

Ezermilliom kakastoll! hogy nem jutott nekem is egy illy hadaró nyelvű 's fényes jövődjü tisztviselőcske; de megmutatnám, merre hömpölyög az ős Tisza 's merre kell szolgálni.

Hazay.

Ah, szolgálni — igen, pamlagos bucauban 's kéjelmes háló köntösben — egy ébredő hazáért. — Azonban barátim, úgy látszik, hogy a' mi vetélytársaink félelmesen pontatlanok. Már nem messze 7 óra, 's íme —

Korányi.

Íme követünk' estélyideje is mindinkább közelebb... elfuttathatnók az egyik lovászt értők...

Cserjes.

Psz! — lődobogás; bizonyosan jönnek.... (*kitekint jobbra*). Hahaha! — nevesetek barátim, valóságos comaedia: egy professor lóháton 's nyeregbe lapúlva...

Második jelenés.

Veteráni, később Külsödy, Lenghy, Mézessy
's az előbbieik.

Veteráni (*jobbról egy paripán a' színpad közepére nyargalva 's a' ló' nyakát átölelve, 's remegő félelemben*).

Miserere, miserere! (*könyörgő arccsal*). Fogják el az urak...

Cserjes (*a' ló' fékét megragadva*).

Ne féljen; professor úr; veszélyen kívül már, csak ugorják le.

Veteráni (*ijedten*).

Mit? leugorni...; oh, bár csak levenni tudjanak. (*Külsödy, Lenghy 's Mézessy egy inassal megjelennek*).

Külsődy.

Együtt akart velünk kilovagolni professor úr, alkalmasint mint secundans; azonban úgy veszem észre, a' lovaglást inkább egy éhhalál' kínaival cserélné meg.

Veteráni.

Uraim, uraim! könyörüljenek rajtam, 's emeljenek le... *(többen leemelik 's lábai rogni készülnek)*. Jaj, jaj! soha sem lovaglok többé; ifjú csontokhoz való a' lovaglás. *(a' ló kivezettetik 's Veteráni előbbre sántikál)*.

Szakál.

Hej, ezermilliom kakastoll! professor úrból sem válnék ám becsületes peleskei notárius, ki more patrio utazott Mátyás király' palotájába.

Veteráni.

Mit nekem egy peleskei notárius! Volt-e ő szabad mesterségek' doctora? — Úgy-e bár, hogy nem; tehát hallgassunk...

Szakál *(pipáját szájából kikapva 's szakálát dörzsölve)*.

Ezermilliom kakastoll! Tudje-e az úr, hogy szent a' szólás' szabadsága, 's a' ki ezt bennem megsérti, életem' kívánja...

Veteráni.

Rogo, domine spectabilis; hiszen én visszahúzó szavamat...

Szakál.

Szót visszahúzni nem becsület. Ezek az urak különben is vívni akarnak egymással, 's

vérrel mosom le én is sérelmem. (a' többiel pisztolyokkal foglalkodnak).

Veteráni (aggodalmasan).

Hát csakugyan nem méltóztatik tréfálni domine admodum spectabilis?...

Szakál.

Semmi tréfa! válasszon professor úr pisztolyt... (két pisztolyt nyújt által). Mind a' kettő angol csövű, 's mind a' kettőben bizonyos halál.

Veteráni.

Bízzuk az egész dolgot ezen érdemes urakra, 's ítéljék el, vajjon sértés volt-e az én szavam?

Hazay.

A' becsületrőli fogalmak különfélék és személyesek; ennélfogva azon dologba épen nem avatkozhatunk. (A' pisztolylyali foglalkodás közben néha-néha mosolygó tekintetet vetnek Veteránira).

Külsődy.

A' sérelem egyéni természetű lévén, ennélfogva mi sem szólhatunk bele.

Veteráni (félre).

Oh szegény leendő törvényszéki táblabíró, most kezdem a' honoratiorok jogait kivívni, 's íme már véretem veszik. (fenn). Hanem én úgy gondolnám, hogy az én vétkem még nem actus majoris potentiae; de még ha az volna

is, elvégezhetnök egy kis barátságos amicával....

Szakál (*fétre*).

Megugratom ma a' professort, legalább nem keveri magát mindenbe. (*fenn*). Lehetetlen amicáznom; mert ha illy esetben gyáván egyezni tudnék, őseim a nemzetségi sírboltból is kiüznének.

Veteráni.

Befogadják az én őseim... rogo!

Szakál.

Nem akarnék még a' sírban is philosophiát hallgatni, midőn belőle az életben becsületes tertiát kaptam. Vegye ön pisztolyát. (*ujjalag nyújtja*).

Veteráni.

Halotti angariáját sem érdemli meg az a' professor, ki illy talpig becsületes és tudományos embert csak tertiára méltatott; 's nem ártana pisztolyt fogni rá, a' részrehajlóra....

Szakál.

Hahaha! Hát nem emlékezik már, nagyon tisztelt professor úr, hogy ön és nekem méltóztatott adni e' becses tertiát?...

Veteráni (*megrettenve*).

Ugy hát végem van! de a' dolog annyira confundált, hogy emlékezni sem bírtam már többé becses személyére. (*pisztolyt vesz*). Tehát csak arra kérem most már.... (*akadozva*).

ke-gyet-len ba-rá-tom, hogy ha meghalnék
 azaz ha én esném el e' szomorú harcban, ne
 feledkezzék el honestus temettetésemről, azaz
 hogy itt ne hagyják testem a' hollóknak.

Szakál (*hátra lépve*).

Egy, kettő, három, négy, öt, hat. (*szem-
 közt Veteránival*). Lőjön különben én lövök...
 (*pisztolyt fog felé*).

Cserjes.

Csak bátran professor úr.

Veteráni.

Hallja csak ön, valami jutott eszembe...,
 's ha ezt megmondom, már akkor csak meg-
 bocsáthat...

Szakál.

Halljuk hát, de csak hamar.

Veteráni.

Inkább liberális leszek ezentúl. (*pisztolyát
 elvetve*). No, még ez sem elég?

Szakál.

Valamint én nem szeretem 's helyeslem,
 ha valakit elveért 's meggyőződéseért üldöz-
 nek: épen úgy nem akarok senkit is kény-
 szeríteni, hogy csupa gyávaságból és félelem-
 ből elvéről mondjon le...

Hazay.

Az valóságos lélekvásárlás lenne, mi
 nemzet- 's isten elleni bűn.

Veteráni (*Szakál nyakába ugrik*).

Bocsásson hát úgy meg, mint vén, ősz embernek.

Szakál (*átölti*).

Ezermilliom kakastoll! már csak megbo-
csátok. Hiszen az egész dolog csak tréfa volt.

Veteráni.

De már én, rogo, nem szeretek piszto-
lyokkal tréfálni. (*önérzettel*). Mit gondol ön,
hát ha én most meglöttem volna az urat...

Szakál (*félre*).

Könnyen beszél már, mert túl van a' fé-
lelmen. (*fenn*). Egyébiránt értse meg profes-
sor úr, ezen kötődés csak egy kis Notabene
volt arra, hogy másszor ne méltóztassék ma-
gát idegen dolgokba avatni, miket commentár-
ja nélkül is elvégezhetnek.

Veteráni.

Nem, többé soha sem. Ezen kilovaglások-
mat is bánom már.

Hazay (*Külsödyhez*).

Már most ránk került a' sor, drága al-
jegyző úr. Ön és társai minket párbajra hit-
tak ki, de ok- és czéltalanul. Sértsen meg
csak parányilag is becsületemben, élet- és ha-
lálra örömet vivandok; -de elvem soha sem
vivni asszonyért.

Külsödy (*pisztolyát forgatva*).

Bah! ez hát a' szabadelműek' elve hölgyek'
ellenében? *Que penseront elles de vous, les*

dames? — 'S nincs tehát kedv, hölgyért halni meg?....

Hazay.

Életemet, életeért feláldozni, igen, ezt tudnám cselekedni, de másnak szeszélyéből, mert ellenfelének halálával akar nőt nyerni — erre sem elvem, sem lelkem.

Korányi.

Én és Cserjes mind e' mellett megvívhatunk tisztelt barátainkkal... (*pisztolyt irányoz Lenghynek*).

Lenghy.

Kérem, kérem; először e' kérdésnek dönteni kell. Külsődy barátunk nélkül mit sem teszek.

Mézessy.

Magam sem.

Hazay.

Én rövid leszek, uraim. Nina, Matild 's Lenke kisasszonyok' kegyétől függ minden, 's ez ügyben a' szabadelműséget roszul alkalmazni nem szabad. Én és barátim, kik e' kérdésben ellenfeleik vagyunk önöknek, szégyen nélkül vonulunk háttérbe, ha a' versenyben megbuktunk 's kegyet vesztenk; 's legkisebbé sem fogunk alkalmatlankodni, hogy ábrándos költőként, minden megtagadás' ellenére is szerelmet kolduljunk; és épen ez lesz egy jellemvonás a férfiaság' szabadelműségéből.

Külsődy.

Et voila tout? — 'S hogy menend véghez?

Hazay.

Most mindjárt indulandunk a' hölgyekhez,
's kiki megkéri szépének kezét...

Mézessy.

De én e' rögtöniségben meg nem egyezhetem, mert atyám mindaddig megtiltja házassodnom, míg helytartótanácsi titoknak nem leszek, 's az nem jó olly hirtelen.

Hazay.

Mindegy. Addig készüljön mindig kézfogóra. Tehát megegyeznek önök?...

Külsödy.

Nem bánom; hiszen úgy sem választana mást, mint engem.

Korányi (*Lenghyhez*).

'S mi vívjunk?

Lenghy.

Lehetetlen! hiszen Külsödy barátom sem vív.

Cserjes.

Tehát önök egy test és egy lélek? —

Mézessy.

Mindegy, csak hogy mi győztünk és győzendünk.

Külsödy (*Veteránihoz*).

Most jön táblabíró és professor úr velünk a' nagy fáig gyalog, 's ott bérkocsira ülünk paripa helyett.

Veteráni.

Isten is mentsen meg többé. (*Hazay hoz,*

de különösen Szakálhoz. Humillimus servus!
(*el Külsődnyvel, 's utánok Lenghy és Mézes-
sy két inassal).*

Hazay.

Csak így piritjuk meg a' hitellen szem-
telenecket, barátim. (*el mindnyájan*)

Változás.

(*Az első szakaszbeli terem Szorgossynál).*

Harmadik Jelenés.

Szorgossyné és Katicza a' baloldali ajtón belép-
nek.

Szorgossyné.

Mint mondám, együtt megyünk fel az or-
szággyűlésre.

Katicza (*szemérmesen*).

De már mint hajadon, aligha láthatom
azon dicső magyar ifjakat, kik ott (*egy tükör-
be kacsint*), a' szépnemet oly emlékezetesen
mulattatni tudják.

Szorgossyné (*a' pamlagnya ül, 's Katiczát
mellé inti*).

Hoffen Sie?... bien! 's a' professor úr
igérte?

Katicza (*leül*).

Oh, az ő ígérete csalóka. Olyan ő, mint
az aprilisi nap: mezőre csalja az embert, 's
ha kedve van, havas esővel lepi meg. Hanem
az országgyűlésig okvetetlenül összekelünk,
mert különben feladom hitegetésért.

Szorgossyné.

'S ki itéli el?

Katicza.

A' törvényszék, az is pedig a' criminalis; ... de nem hiszen ő jámbor ember; és csak azt nem foghatom meg miért nem akar ő mindaddig házasodni, míg a' főispánnal nem beszél.

Szorgossyné.

Tán csak násznagyának szeretné; vagy ha más okból, nem végezhetné el a' helyettes?

Katicza.

Én dispensációra gondoltam, de hiszen azt az alispán úr szokta elvégezni, vagy... aztán csak most jut eszembe, hogy nincs is nekünk alispáni dispensációra szükségünk... Oh, eszem a' lelket, az egész ember egy rejtett szó.

Szorgossyné.

Nem akarja magát egyszerre kitaláltatni. Szép, szép (*kopogás a' közép ajtón*). Entrez!

Negyedik jelenés.

Mézessy, Lenghy, Külsödy (*Szorgossynéhoz*).

Nagysád olly jelentő ma. Magas tekintén az önértel' derűltége, hogy férjében a' követséget érdem nyerte meg.

Szorgossyné.

Ces belles paroles ne sont pas pour moi; hanem azért megnyugtathatom önt, hogy fi-gyelmem' el nem kerülék.

Lenghy.

Örökös tisztelői nagyságodnak, egy ujdonsággal kívánunk kedveskedni...

Külső dy (*Lenghyhez*).

Stille! az engem illet. — Méltóztatik tudni, hogy Haladi Geyza főjegyzőnk nagysád' férjének követtársa lévén...

Szorgossyné.

....Igen jól tudom.

Külső dy (*folytatólag*).

A' főjegyzői díszes hivatal ideiglen megürült...

Szorgossyné.

Naturellement.

Külső dy (*ismét folytatva*).

'S e' szerint a' főispáni helyettes úr ő méltósága, engem kegyeskedett ideiglenes főjegyzőnek kinevezni...

Szorgossyné, Katicza (*egyszerre*).

Szép, valóban szép.

Külső dy.

'S így rangomban nevedvén, régi kegyes mellánylatánál fogva is, mellyben nagyságtok' házánál részesülni szerencsés valék, bátorkodom a' viszonzott szerelem' édes hatalmával Nina kisasszonyt nőmül kérni.

Szorgossyné, Katicza (*egyszerre*).

Szép, valóban szép.

Lenghy.

Bátorkodom magam is hasznoló kérelemmel előlépni, csakhogy én Matild kisasszony' kezéért könyörgök.

Szorgossyné.

Természetesen. Hiszen nem adhatok egyet kettőnek.

Mézessy *(előlép)*.

Magam is, magam is illynemű kérelemmel alkalmatlankodom nagysádnak... Lenke kisasszonyért.

Szorgossyné *(a' két utolsóhoz)*.

'S rangjaik?...'

Lenghy.

Tiszteletbeli szolgabíró.

Mézessy.

Tiszteletbeli eskütt.

Szorgossyné.

Értem. 'S mivel mindketten tiszteletbeliek tehát legyen szabad atyjok' rangját is kérdezniem? —

Lenghy.

Fogja tudni nagysád: kamrai tanácsnok.

Mézessy.

Az én atyám — hiszen jól tudja nagysád — volt alispán 's jelenleg táblabíró.

Szorgossyné.

Bah! de mellyik oldalon?

Mézessy.

Hűségesen a' jobboldalon.

Szorgossyné.

Fort bien! — önöké leányaim.

Külsödy, Lenghy, Mézessy *(egyszerre)*.

Csókoljuk kezét nágyságodnak. *(kezet csókolnak. Félre)*. Győztünk, most a' kisaszszonyokhoz.

Szorgossyné.

Leányaim a' kertben mulatnak; hívják fel önök, hogy készülhessenek Haladyné estélyéhez.

Küls., Leng., Méz. *(egyszerre)*.

Oh igen, igen, ebben a' pillanatban. *(el a' középpajton)*.

Katicza.

Oh, oh! ilyen ám a' szerelmes fiatal ember: majd kibúvik a' bőréből örömeiben. De én sem várokotatom soká az én epedőmet, hadd ugorjék az is kettőt egy helyett.

Szorgossyné. *(fölkel)*.

Készülnöm kell az estélyre; menjünk édesem a' kék szobába. Oh, a' soirée az én világom. *(el balra)*.

Ötödik jelenés.

Nina, Matilda, Lenke, Hazay, Korányi és Cserjes *(a' jobboldali ajtón hirtelen kilépnek)*.

Korányi.

Hahaha! menyasszonyaikat keresik a' kertben. Bujósdinak igen mulatságos.

Nina.

Csak lassan, uraim, még nincs kezünkben a' győzelem.

Hazay.

E' gyengéd figyelem és szavak eléggé biztosítanak a' győzelemről.

Matilda.

De már most végezni kellene a' háborút, vagy a' kifáradt ellenség ellen ép erőt használni.

Hazay.

Az ő politicájok egyszerre a trónhoz folyamodott, de mi a' helyett, hogy ügyünkben nem bízva, legott a' kegyelem' székénél, a' mamánál esdenénk, bizalmat vetünk az erőbe 's helyzetünkbe. *(Ninához súgva)*. Azaz, ha a' szerelem még nem volna elég ok, mi a' mama helyett a' papához folyamodunk.

Nina.

Igen ám, de a' papa az alsóház...

Hazay *(fenn)*.

Annál jobb. Az alsó ház a' nemzet' választottiból szerkesztve, tiszta 's ép erejével lép fel azon jogosságnak, melyre a' felső házból netalán tagadó válaszok érkeznek; az alsó ház' visszaüzenete azonban a' házassági javaslat felett annál lelkesebb leend, 's a' felmagasztalt jogérzet az erőt csak nevelni fogja. Matilda *(mialatt Cserjes és Lenke külön beszélgetnek)*.

Csakhogy az alsó ház rögtön hódoland a' felső ház' véleményének —

Hazay *(gondolkodva)*.

Igen — egy záradék jutott eszembe a' törvényjavaslathoz, mely meg fogja menteni

ügyünket. Önök, szép kisasszonyok, a' már — mint hallok — kopogó szerelem-vitézeknek átadják a' kosarat, 's ez által az első meg-rohanás, a' párviadalo tactica ki leszen egyenlítve, és ez leend az első teendő, a' többi majd elvégzem. (*fétre*). Midőn követté választatott, pártfogoltam volt Szorgossy, de a' pártfogolt — hiszem — soká vergődhetik ön-állásra.

Külsödy (*kivül*).

Halljátok-e, milly bölcsek a' szabadelműek, hölgyek közt.

Hatodik jelenés.

Külsödy, Lenghy, Mézessy 's az előbbieik.
(*kölcsönös üdvözlét*).

Külsödy.

Engedelmével a' bárónénak, minket nagyon rosziul értesített.

Lenghy.

Igen, a' mama bennünket rászédett; de hiszen megbocsáthatunk anyáknak.

Hazay, Kor., Cserj. (*egyszerre*).

Anyánk?... habaha!

Küls., Leng., Méz. (*egyszerre*).

No's? — nem tetszik?...

Hazay.

Legyenek önök, uraim, annyi gyengédséggel a' hölgyekhez, hogy megkímélnék őket illy beszédttől. Mert hiszen én, mint a' tör-

vényhozás' körében, a' házassági szerződéseknél is azt tartom: semmit rólunk nélkülünk. 'S ezt igen könnyű megérteni.

Külsődy.

Hohó! itt vége minden szabadelmű politizálásnak; azért is a' munkát minden további szóváltás nélkül befejezzük. (a' hölgyekhez.) Tisztelt hölgyek, mi igen fontos dologban fáradsunk...

Hölgyek.

Tessék nyilatkozni.

Külsődy.

Én a' bárónő mamának egyezését bírván, Nina kisasszonyt...

Lenghy.

'S én Matild kisasszonyt...

Mézessy.

És én Lenke kisasszonyt....

Külsődy.

...Nőmül kérem.

Nina.

És mi pedig...

Matilda.

Ezen szerencsét....

Lenke.

...El nem fogadhatjuk.

Külsödy *(félre.)*

Bah! *(fenn)* Sajnáljuk. *(büszkén.)* De hol a' papa?...

Lenghy.

Igen, hol a' papá?...

Mézessy.

Igen, mi elpanaszoljuk ezt Uramatyám!

Hetedik jelenés.

Szorgossy 's Veteráni *(a' középtájon bejönnek.)*
Előbbiek.

Hazay.

E' szerint a' párviadalt mi nyertük meg.

Szorgossy.

Micsoda párviadal? tán csak nem gyilkolnak önök házáznál?

Hazay.

Koránsem. Csak egy kis kosárosztás, mit a' megyei tisztviselő urak elfogadni vonakodnak.

Külsödy.

De hogyan is fogadnók el, midőn a' mama egyezését adta..., hogy...

Szorgossy.

De miben? — hadd értsem már meg.

Külsödy.

Mi a' kisasszonyokat nőnkül kértük, 's ebben a' bárónő is megegyezett.

Szorgossy.

'S ezt én sem fogom ellenzeni.

Küls., Leng., Méz. (*egyszerre.*)

Győztünk!

Veteráni (*kiáltva*).

Victoria!

Nyolczadik jelenés.

Szorgossyné, Katicza (a' baloldali ajtón belépnek.)
Előbbiek.

Szorgossyné.

Mi lárma ez? Mann confundirt sich bey der toilette.

Veteráni (*rémülten félre.*)

Jaj! itt van a' hárpia is, szivem' Katiczája.

Katicza (*Veteránihoz.*)

Észre sem vesz, a' lelkem. A' tekintetes urak házasodnak, 's házi barátságból mi is együtt tartjuk a' lakodalmat.

Veteráni (*boszúsan.*)

Mikor én már százszor is megmondám önnök, kisasszony, hogy nem kelünk addig össze, míg a' főispán úr ő excija' kegyes befolyásával (*súgva Katiczához.*), törvényszéki rendes táblabírónak nem választatom.

Katicza.

Nőtelen ember nem is illik criminalis törvényszékbe.

Veteráni.

Illik, nem illik; de én előbb az akarok lenni.

Szorgossyné.

Singulier! Minden ember házasságról beszél, 's öröm helyett mégis lárma és békétlenség.

Hazay. (*Szorgossyt karjándl fogva előbbre vezetl.*)

Tehát méltóztassék megérteni, táblabíró úr. Mi hárman az ellenzékbl megszerettük kisasszonyait, 's e' szerelem a' kisasszonyok' mindegyike' részérl is viszonzva lévén, bártorkodunk e' szívhármonia fölé egyezését 's áldását kérni...

Szorgossy (*megütközve.*)

Már bocsássanak meg, uraim; én önöket tisztetem 's elveiknek is hódolék; political hitvallásom' nyilvánosan megtagadtam, de ki kell jelentenem, hogy e' részben nem leszek szabadalmú....

Hazay.

Leányai' boldogságára kérjük —

Szorgossy.

Lehetetlen. Leányaim' jövendőjérl más tervem van...

Hazay.

Tehát én is kijelentem, miképen megyénk' jövődjének 's megfizethetlen bizodalmának biztosításaért, mindjárt még a' holnapi közgyűlésben indítványozni fogom — 's ismeri ön népszerűségemet — miszerint a' követek még elmenetelök előtt esküvel köteleztessenek arra, hogy tíz esztendeig az országgyűlés' idejétől, semmiféle hivatalt nem vállalandanak —

Szorgossy *(ijedében ingadozva.)*

Jaj nekem, jaj nekem! *(egy karszékre dől.)*

Mindnyájan *(hozá futva.)*

Istenért, mi ez? — *(mialatt Hazay, karszékeit keresztbe fonva, mosolyog.)*

HARMADIK SZAKASZ.

Örvendetes boszú.

(Korcsmai tágas vendégszoba; jobb és balfelől hosszú fenyőasztal, körülülve számos köznemestől. A' jobbfelőli asztal tele borkannák- és kulacsokkal, miket az ezt körülülő nemések vígan hajtogatnak és ürítgetnek. Ez asztal' első helyét Szakál M. foglalja el, vezérelve mintegy 's huzdítva nemeseit. A' balfelől asztalnál ülő nemések pedig Bugár B. vezárlata alatt üres és dőlő kannák között mámoros komorsággal hallgatnak, néhányan vágyó tekintetet vetve a' jobbfelől asztal boros kancsóira. A' jobbfelől asztal' végén álló cigány zenészek már a' fűgöny' felgördültével játszani kezdenek.)

Első jelenés.

Szakál M., Bugár B. 's több nemések'

Szakál M.

No tehát még egyszer, a' tegnapi választás' alkalmával elválasztott követeinket az úr isten éltesse! *(a' jobbfelől rész éljenezve iszik, a' balfelől pedig, nem lévén mit innia, az előtte heverő üres kancsókat hányja boszúsan földre.)*

Bugár B.

Ne gúnyolódjék Szakál Máté uram; mert mindent szenvedek inkább, mondom, hét esztendeig folyvást üszögös búzát arassak inkább a' legszebb banátusi mag után, mintsem hogy olly áldomásnál legyek jelen, hol az egyik bort, másik keserű kortyot nyeljen.

Szakál M. *(mosolyogva, pajkos kedélylyel.)*

Uram uram, Bugár Bálint hadnagy uram,
szóllok az úrhoz!

Bugár *(boszorkodva.)*

Hallom uram; de — lobogós adta vette
— nincs mire....

Szakál. M.

Az semmit sem tesz. Elég ha nekem van.
(folytatólag előbbi szónoklatát.) A' ki borban
úszó asztalunk' barátságát elfogadja; 's velünk
az esküre szövetkezik, az úr isten éltesse!
(Éljenkiáltás 's a' czigányok' tushuzása.)

Bugár.

Köszönöm a' czélzást, vitézlő Szakál uram;
de hiába is fárasztja ránk erejét, mert mi,
mint a' kösziklák, soha meg nem dőlünk.

Első nemes *(a' baloldalról mámorosan a'
középre vándorogva.)*

Igenis, uram, igenis, mi a' kőszálaknál
is erősebbek maradunk; mert szorosán, mon-
dom, hogy szorosán ránk van parancsolva,
hogy tekintetes Szorgossy követ urunkat sem-
mi esküforma históriával ne compromittáljuk.
De, de — *(a' kezében levő kulacs' száját
föld felé fordítva.)* igaz, hogy nincs italunk,
de — azért mégis illenék ám valamit gondol-
nunk... már aztán legyen az jó, vagy rossz,
— de ebben az állapotban akárki' compro-
missiójából sem maradhatunk.

Bugár *(az előtte szólóhoz)*.

No, mondom kigyelmednek, hogy erős maradjon, mint e' köszál.

Első nemes. *(nevekedő mámorral)*.

Hiszen az maradok, rubintos hadnagy uram; de — — *(Szakálhoz fordul 's kulacsát tartja)*. töltsön nekem is már abból a' marosiból, biz' úgy segéljen, azért tudom ám, hogy mint kell megszolgálni.

Szakál *(tölt amannak kulacsába)*.

De azután kigyelmednek is jelszava legyen az eskü...

Első nemes *(inni kezd)*.

Igenis: eskü meg a' köszál.

Szakál.

Adja isten egészségére. *(félve)*. Minden csepp bor pénzemben kerül, az igaz, de az én kedves barátom', az én jó lelkű Hazaym, boldogulásaért, nincs, a' mit meg ne tennék.

Második nemes *(a' batoldaról a' középre jó az előbbihez)*.

Magam is azt tartom, hogy sohasem kell a' barátságot megvetni, mikor mosolyogva kínálkozik. *(Szakálhoz)*. Nemzetes nagyuram: magam is úgy gondolom, hogy a' barátság mégis csak előbbvaló... instálok abból a' marosiból...

Szakál (*kulacsot nyújt neki*).

Tessék, szívesen; de a' jelszó azután eskü legyen.

Más nemes (*iszik*).

Eskü, uram, még pedig az is, kacskaringós.

Bugár (*az előbbihez*).

Ejnye, lobogós adta vette, hát így kelte szavoknál megmaradni? —

Más nemes.

Már uram, magam is azt tartom, hogy a' barátság előbb való.

Harmadik nemes (*a' baloldaltól szinte középre jó Szakálhoz*).

Ej—ide oda, amoda — mért nincsen hát elegenden — dő italunk, ha még követválasztás után is gyűlésbe kell járnunk. Kérek abból a' marosiból.

Szakál (*tölt neki*).

De azután, mint mondám, eskü mellett kell harczolnunk a' gyűlésben.

Harm. nemes (*iszik*).

Úgy lesz, uram, én jótállok. (*Ekkor a' balfelőli nemesek rohanva jönnek át a' jobb-felőli asztalhoz, 's ezekkel együtt kölcsönösen ölelkeznek és kínálkoznak.*)

Szakál.

Éljenek mindnyájan! (*a' csigányok tust rántanak*).

Bugár *(egyedül a' balfélen)*.

Rettenő, vétkes állhatatlanság! 'S magam
maradjak már most ez üres asztalnál? *(a' ne-
mesektől körülvetelve, kulacsokkal kínáltaik)*

Első nemes

Nemzetes hadnagy uram; lehetetlen, hogy
magára hagyjuk; de mért nem is szövetkezik
velünk, ha a' puluralitás nincs mellette? —

Bugár.

No jó; mivel kigyelmetek velem együtt
már úgy is az adó mellé állottak, nem bánom,
legyen meg a' többi is, ha már a' többség is
azt akarja *(vigan üti mind egyikéhez pohá-
rát 's éljent kiált)*.

Szakál.

Igy ni; már most szent a' békesség. Ne-
mes uraim! Ahhoz alkalmazva e' szerint ma-
gokat, a' mit mondtam, vagy mondandok,
induljunk a' nemes vármegye' házához, a' ta-
nácskozás' legszebb jogában részésülendők.
Induljunk egy akarattal. *(Harsogó kedv és ze-
ne közt mindnyájan távoznak)*.

V á l t o z á s.

(Szorgossy tereme).

Második jelenés.

Szorgossy 's nője *(föllépnek)*.

Szorgossy. *(fejét lecsüggesztve)*.

Igen, én szerencsétlen vagyok; 's látom,
hogy nincs veszedelmesb az állhatatlanságnál.

Szorgossyné.

Meg kellene fúlnom mérgemben, ha méltóságomat nem érzéném. Ügyetlenség és gyávaság, más semmi *(leül)*.

Szorgossy *(előbbi csüggetéssel)*.

Bocsánat, nagysás nőm. Az akarat megvolna, de mit tegyek, ha ármány szövé magát ügyünkbe?....

Szorgossyné.

'S ezen ármány egy úgy nevezett ép velejü fiatal hazafi, ki magát leányom' szívébe hizelgé, 's most e' minden fényesebb jövendő nélküli szerelem' élével akará a' csomót átmetszeni, mit főrangí viszonyokkal 's előkelő címekkel feloldani nem bír. *(homlokát simítva)*. Ah, je souffre la tête! — De ön, bár hogyan is, kamrás kulcsot teremt....

Szorgossy.

Hiszen én mindent elkövettem, 's iparkodásomban semmi sem múlt. Hazayval és pártjával barátságot köték, régi elveimet 's politikai hitemet megtagadtam, nyilatkozásaim 's beszédeim a' szó legszorosb értelmében szabadelműek valának, 's mindezért, mit a' politicusok idő' és körülmények' helyes felfogásának 's tapintatnak neveznek — követnek csakugyan meg is választattam; de mit tehetek én róla, ha két kő zárta el kétfelől utamat, mellyek közül az egyikben megbotlom, 's a' másikban elesen?....

Szorgössyné.

Azon követ, melyben elesnék, ki kell önnek kerülnie 's azt választania inkább, melyben megbotlik ugyan, de sérelem nélkül tovább léphet.

Szorgossy.

Hallja tehát, nagysás nőm. Azon kő, melyben elesem, a' Hazay által még e' mai gyűlésben indítványozandó tiz esztendő, meddig hivatalt vállalnom nem szabad; a' másik kő pedig azon ajánlat, miszerint leányaimat szabadelműeknek kellene férjhez adnom. Mellyik kőnek menne már most nagysád, nemde inkább a' bottló kőnek? —

Szorgössyné *(haraggal)*.

Egyiknek sem. De... *(kezét összecsapva)*. tiz esztendeig várakozni; tiz esztendeig nélkülözni a' kamarásné czimet!... nem, ez elviselhetetlen lenne.

Szorgossy.

Hanem azért még nem kell kétségbe esnünk, nagysás nőm; mert az ember azért ember, hogy tovább is lásson orránál 's vivjon meg minden akadályokkal. Én, nagysás nőm, vagy háromszáz nemes embert az eskü ellen utasítottam Bugár hadnagy' vezérlete alatt, 's elhatározám, hogy pártot teszek a' párt ellenébe, 's eszközül Szakál Mátét használandom.

Szorgossyné. (*félig fölemelkedve*).

Ezen ázsiai buzogányt, kinek szakála egyiptomi szent divat, tekintete africai vadé, 's éljenzése egy tigrisbődülés?...

Szorgossy.

Igen nagysás nőm; de hatalma és ereje oroszláné.

Szorgossyné.

'S ő tiporja termeim' szőnyegeit? das wäre noch das letzte (*higgadtan*). És — és...; de ő meg sem is tenné, mit ön tőle kívánna...

Szorgossy. (*mosolyogva*).

Méltóztatik-e tudni; nagysás nőm, hogy Szakál halálosan szerelmes hugomba, a' kis Katinkába? — azt pedig az én házi életemből is bölcsen tetszik tudni, hogy a' szerelem mindent tehet...

Szorgossyné.

Hiszen ő, az igaz, önnek huga, — (*fétre*). és nem enyém (*fenn*). Ennélfogva még ez mind jól van; 's tovább!

Szorgossy.

'S azt is méltóztatik tudni, hogy vele Szakál csak künn a' falun; midőn mi ide benn valánk — beszélhetett; hogy e' titkolózó szerelem mind a' két részről igen forró —

Szorgossyné.

Hanem ő bejött tegnap estve.

Szorgossy.

Annál jobb. 'S épen csak a' tekintetből...
(*hízelegve*). bátorkodtam olyan bátor lenni,
hogy elébbi tervem' kivitelére Szakál Máté
urat már csakugyan házamhoz meg is hittam,
's e' perczben ő bizonyosan már itt is leend.

Szorgossyné.

Hugával ugy apropos megkinálhatja ön;
's mivel ő nőjét különben is más faluba vien-
di, sógor úr nem nagy terhére lesz salo-
nomnak.

Szorgossy (*örömmel*.)

Igy, 's a' schakpartie meg lesz nyerve.
Bohó szabadelműek ti! mintha nem lenne fegy-
ver több e' földön, melly fegyverteket vissza-
sujtani bírná; ti nagylelkűek 's büszkén biza-
kodók e' czifra szóban: szabadelműség! Hahaha
— bocsásson meg nagysád, de ezen bősza-
badelműek valóban kaczajt érdemelnek. —
Igen! (*fel 's alá jár.*) Szakál hatalmas em-
ber, 's jobb és bal keze' intésétől ezer nemes
függ, kik, mint egy tengerszörny, falják fel
éhesen mind azt, mit a' népszerűség szájokba
vet. — Ő szájával viendi nemeseit a' gyűlés-
terembe, 's dörgő szavakkal fognak ellene ki-
áltani az indítványozónak. Igen; igen, a' sze-
relem mindent tehet és teend is.... (*kopogás*).
Lehet.

Harmadik jelenés.

Katicza és Szakál (fellépnek).

Szakál (*félre*).

Ezer millió kakaó csak mégis össze kellett találkoznom ezzel a' lidérczettel (*fenn*). Alázatos szolgálók!

Szorgossy. (*Karonfogva*).

Ah, hozta isten Szakál ur... (*bemutatja nőjének*).

Szorgossyné (*Katiczához*).

Dél felé a' megyei karnatra szeretnék felmenni, 's ezen okból hívatám. Tessék bejönni leányaimhoz.

Katicza.

Oh, oh! milly szerencsés volt ezen első kijövetem is (*Szakálra kacsintva, félre*). Csak ne volna egész arca szakállal borítva; de hiszen így a' csók is eltéved benne. Oh, oh! (*el Szorgossynéval*).

Szakál.

Hivatni méltóztatott, 's én örvendő e' szerencsének, ime megjelentem.

Szorgossy.

Többször hallám már, hogy falusi lakásomon néhányszor keresett engem ön, de fölötte sajnáltam, hogy künn nem lévén, e' becses szerencsét el nem fogadhattam.

Szakál *(félre)*.

Ezer milliom!... már ezt is tudja... *(fenn)*.
Igen én kerestem a' tekintetes urat, de...

Szorgossy.

De, de volt mégis a' háznál, ki önt tisztességesen elfogadta *(mosolyogva)*. A' kis Katinka, Katinka.

Szakál. *(félre)*.

Ezermilliom! — már azt is tudja... *(fenn)*.
Igen, igen, a' kis Katinka elfogadott, és nagyon szívesen.

Szorgossy.

Tehát az én kis hugom nem volt megveendő házi asszonyka?...

Szakál. *(félre)*.

Már csak kilépek titkossal, mert még a' vesémbe is belátott valaki *(fenn)*. Bizonyisten, a' tekintetes úr igen jól érti a' szívtorturát; hanem isten neki, csak megvallom hát, hogy én a' kis Katinkát nagyon szeretem.

Szorgossy.

Örömmel hallom, 's én az összehangzó szívek' szerencséjét nem szoktam gátolni....

Szakál *(félre)*.

Hiszi a' kakas. Mért nem adta tehát leányait azoknak, kiket szívökből szeretnek?! *(fenn)*. Ha már a' tekintetes úr nem ellenzené, tehát mondanék valamit....

Szorgossy.

Tessék, tessék; szívesen hallom.

Szakál.

Én is bírok egy pár száz hold földet, 's ennek következtében a' kis Katinkát, ha meg-
egyezik, feleségül venném...

Szorgossy. (*kissé gondolkodva*).

Természetesen, hogy akkor engedelmes
fiam lenne ön...

Szakál.

Holtig engedelmes és szófogadó fia.

Szorgossy.

Megegyezem; 's legyen e' szerint Katinka
menyasszonya.

Szakál.

Milly boldogság! bár vihetném most már
a' tekintetes úr' egyezését ősz apámnak is,
hogy örüljön boldogságonnak! Nem méltóztat-
nék azt egy kis rövid írásba foglalni?...

Szorgossy.

Oh igen, igen szívesen (*asztalhoz ül és ír*) „...neki adván, ezen házasságban, mint gyámatya, megegyezem. Szorgossy Vendel, mk.“ — (*fölkel 's az iratot átnyújtja*). Itt van, vegye ön egyszersmind atyai áldásomat (*Szakál meghajtja magát*). De most már bekiál-
tom a' kis Katinkát, hogy hallja meg ő is szerencsáját. (*kiált*). Katinka!

Negyedik jelenés.

Katicza 's az előbbiek.

Katicza (*a' mellékszobából hirtelen kitépeg*).

Oh, oh! hallom már, itt vagyok már.

Szakál (*szemmeresztve félre*).

Ezermilliom kakastoll! hát e' banyára alkudtam én?!

Szorgossy (*félre*).Oda vagyok. Hogy nem szégyenli még most is elfogadni a' Katinka nevezetet. (*Katiczához*). De ugyan mit gondol ön, kisasszony, hiszen nem a' professor úr áll itt...

Katicza.

Oh, oh! hát csalódtam?! keserves csalódás! (*visszamegy*).

Szakál.

Én, én csalódtam, ezermilliom! (*Szorgossyhoz*). A' tekintetes úr méltóztatott engem rászédni; azért egyezését is, miután ezen daemonképet az én angyalom' neve alatt el nem fogadhatom 's elfogadni irtózom — íme szétrepsztem. (*a' kezében levő iratot szélyel tépi*).Szorgossy (*savarodva*).Kérem, kérem. (*feltartóztatja*). Véletlenség az egész dolog...

Szakál.

Nem, nem; ilyen véletlenségtől még magok az ördögök is megijednének. Én megyek,

mert segítnem kell Hazay' indítványát... (*men-ni akar*).

Szorgossy (*tartóztatja*).

Ugyan ne siessen kérem. Hiszen épen Hazay úr' indítványáról akarnék egyúttal valamit szólni. (*óráját nézi*). Jaj istenem, tíz óra, talán már el is fogadták. Igen, igen, én előbbi egyezésemben is Szorgossy Katinkát, nagybátyám' leányát értettem, és nem ezen hushagyókeddi álarczot; de mit tehetek én róla, ha nem állott a' kis leánynak illő Katinka nevet még most is elfogadni. — Uram, tehát Szorgossy Katinka öné, hanem sürgős kérelmem volna.

Sz a kál.

Ha nem tréfál a' tekintetes úr, tehát tessék.

Szorgossy (*asztalhoz ül és ír*).

Nem, nem; épen nem. Olyan komoly vagyok, kivált most, mint egy predikáció. Azután a' könnyelműség nem jellemem, sőt azt akárkiben is roszalom. (*Fölkel 's iratát átadja*). Itt van, a' szétrepszeltt egyezésem helyett, egy újabb példány. Hanem most menjen ön a' gyűlés-terembe, 's nemeseit és Bugár hadnagy' nemeseit, mint egy jó és ügyes hadi vezér, tegye egy akarattá, 's kiáltsanak ellen Hazay' indítványának.

Sz a kál (*komolyan*).

Azt nem teszem.

Szorgossy (*zavarban*).

Nem teszi ön, és miért? — emlékezzék csak fogadására: (*szaggatott hangon*). Hol-tig engedelmes és szófogadó fia —

Szakál.

Ez egyben nem; mert lelkennek csak az isten atyja, 's meggyőződését meg nem tagadhatom.

Szorgossy (*féltre*).

Rettentő, mily gondolatra vetemül már ő is! (*fenn*). Tehát ha elvből 's meggyőződésből nem is, tegye meg azt ön háladatosságból.

Szakál.

Hazay, Korányi és Cserjes lelkemből barátim; 's nem akarom lelkem' felét másik felétől eltépni; mert így valamint gondolkodásomban, úgy az emberek' méltánylatában is ingadozó lennék; 's értse meg a' tekintetes úr, én erős, és állhatatos akarok lenni mindenben.

Szorgossy.

Hiszen igaz, hogy az állhatatosság egy a' szebb erények közül, de mikor a' körülmények mást parancsolnak; 's ne gondoljon ön semmit az emberekkel. A' mi az emberek' véleményét illeti, nem egyéb az kalmárkodási számolásnál, melly ön hasznáért mindent tud dicsérni, de mindent gáncsolni is. Ha az én

kinézéseim jők és kecsagetők, akkor az embereknek engem' illető nézetökkel mit sem törődöm. Csak siessen, kérem...

Szakál.

Ha parancsolja — szabad legyen mondanom — édes atyjám, én úgy elsietek, hogy kürtszó sem ér utól; hanem megmondom, hogy én az indítványt pártolandom, 's nemeseim, de még Bugár hadnagy uram' nemesei is ezt cselekszik. (*menni akar*).

Szorgossy.

Ne menjen hát úgy, ne menjen. (*fétre*). Átkozott vasfejű vöm került. Be borzasztón megcsalódtam! (*fenn*). Hanem, ha merem kérdeni, ki fogja elcsábítani az én nemeseimet, kik az eskü' czéltalanságáról főtől talpig megvannak győződve? —

Szakál.

Nem fogja biz' azokat senki elcsábítani. Hanem, mint hallom, jóvoltokból önkényt tértek át Hazay részére, aztán meg rá untak a' sok üres kortyra. Láttam is őket egymással szövetkezve a' megyeház felé vonulni; 's keveset mondok még, ha legalább is másfél-ezerre számítom.

Szorgossy (*toppan!*).

Hah, ez még is vakmerőség! (*fel 's alá jár sebesen. Fétre*). Ebből is kikoptam hát, egyetlenegy támaszomból. Így van az ember,

ha sátánkezekbe jutott. Rettentő! meg kell bódulnom; — de nem, magam megyek el, és lemondok inkább követségemről, mint sem megységem' e' bizalmatlanságát eltűrjem; — de nem, nem, ezt nem teszem, nem tehetem. (*fenn*). Úgy-e bár, ez inkább gyanúsítana. (*kopogás*). Jaj, jaj! már tán a' végzést hozzák...

Ötödik jelenés

Veteráni's az előbbieik.

Veteráni (*belép hajlongva*).

Humillimus servus!

Szorgossy.

Azt gondolám, hogy már a' kiadó hivatalból jó valaki.

Veteráni.

'S nem méltóztatott conservativ elvű halk kopogásomról megismerni?

Szorgossy.

Mit ér kopogása, ha én most már számításom' ajtaján nem kopoghatok? — Hah, gyűlésből jön-e?

Veteráni.

Igen is, igen is! és borzasztó, most épen arról tanácskoznak, instructióba adják-e a nép' képviseltetését. De az én lelkem megborzadt, 's eljövök a' bűnhelyről.

Szorgossy.

De előjött-e már a' Hazay' indítványa?

Veteráni.

Annyi a' szónok, mint a' héja. Az ügyész nem győzi őket rendre inteni. Hazay már régóta áll, 's alkalmasint indítványával is előlépend egy úttal; soká azonban nem késhetik, mert a' nemesség, kivált Bugár' nemessége csak őt akarja hallani, 's épen e' zajnál jövék ki a' teremből. 'S a' mi még több, a' karzaton megjelent dámák nem győznek kis kezeikkel tapsolni minden liberális eszménél. (*Szakáltra néz; félre*). Szólnék még többet is, de félek, hogy felfal ez a' torzonborz hunn király.

Szorgossy (*homlokát dörzsöli*).

Uristen, mit tegyek? — leányaim adásától függ minden. Adjam, ne adjam? (*félre*). milyen gyermekes fontolgatás! (*hármát lép, rögtöni elhatározással*). Nekik adom. (*sebesen lép fel 's alá*). Uraim, nekik adom. (*Veteránihoz*). Professor úr menjen, siessen a' gyűlésbe; szóljon Hazayval, 's mondja meg neki, jöjjön szaporán társaival együtt, hogy leányaimat nekik adhassam és megáldhassam. Szaporán, szaporán!

Veteráni.

Megyek, megyek már, szaladok (*el a' kőzépajlón*).

Szakál.

Édes atyám, ezen örvendetes hírbem magam is segély leszek. (*el Veteráni után*).

Szorgossy.

Mit tegyek mást? — politicámnak nincs egyéb nyílása, 's a' mi van, használunk kell. (*az oldalajtót benyitja*). Nagyságos nőm —

Hatodik jelenés.

Szorgossyné, Katicza 's az előbbi.

Szorgossyné.

Jobban megfontoltam a' dolgot, 's lemondék a' karzatra menésről. Férjem helyett restelnék pirúlni, ha netalán az indítvány elfogadtatnék, 's ez által a' megye' bizodalom-hiányának szégyenét érzem kellene.

Szorgossy.

Méltóztatik kegyesen tudni, hogy ha czélt akarunk érni, eszközről kell gondoskodnunk; egy eszközben azonban — megcsalódtam.

Katicza.

Oh, oh a' csalódás; az keserves!

Szorgossyné.

'S önnek választott drága vője nem volt annyira háladatos? Fi donc!

Szorgossy.

Igen; én megcsalódtam benne, de az e-gyezésem már kezében van. Oh!

Szorgossyné. (*kifakadva*).

Entsetzlich! Ön igen fontolatlan szokott lenni politicájában. Nekem kétségbe kell esni, ha még ez így tart.

Szorgossy.

Nagysás nőm megbocsátand, ha kénytelen leszek azt tenni, mi utolsó mód leend....

Szorgossyné.

Midőn már az indítvány elfogadtatott, 's Szorgossy Vendel követ úr tíz esztendeig kastélyában ülhet. Én az administrátornénak megígértem, hogy három év múlva Pesten lakom, 's barátságát és salonait is ajánlotta.

Szorgossy.

Az még mind meglehet; de higye meg nagysád, Hazay-, Korányi- és Cserjesből becsületes férjek válnának; 's a' megyében mind-egyiknek szép birtoka...

Szorgossyné.

Mit ér mindezen okoskodás, ha már az indítvány elfogadtatott, 's jövendőkönk ön' kesedelmeinek áldozata...

Szorgossy. (örömmel).

Ah, épen nem. Az én politicám még nem ejtett kétségbe, 's meg is tettem, a' mit ten-nem kellett.

Szorgossyné.

Szóljon ön.

Szorgossy.

Azon említett jó uraknak oda ígértem leányimat, 's hírnököt is küldék, ki már gondolom, közelget is... (kardcsörgés könn).

Katicza.

Itt a' posta. Ah, tán professor úr...

Negyedik jelenés.

Hazay, Korányi, Cserjes, Szakál, Veteráni,
(a' három első kardosan magyar diszoltönyben belépnek).
előbbieik.

(*Kölcsönös üdvözlés*).

Hazay.

Alig hogy végzém elfogadott javaslatomat a' nép' ügyében, midőn Veteráni táblabíró úr által kegyöket megértvén, még azon pillanatban ide siettünk, hogy azt elfogadhassuk.

Szorgossy.

Igen, igen. De az eskü' indítványa nem került szőnyegre?...

Hazay.

A' föltétel teljesülvén, az én ígéretemnek is teljesülni kellett. De egyébiránt is ezen indítvány' létesítése nincs olly szoros kapcsolatban a' szabadelműséggel, hogy amaz által ez csonkíttatnék, mivel a' bizodalom' netaláni kijátszásának esetére még más mód is lehet. Ebbeli szigorúságom tehát csak kölcsön' fejében történnék.

Korányi.

Megszüntünk ott akadályul lenni, hol a' mi boldogságunkat sem akadályozzák.

Cserjes.

'S viszonyainknál fogva megszününk ellenségek lenni.

Szorgossy.

Nagyon helyesen, nagyon bölcse. Én önöknek tehát atyjok leszek. (*Hazayt, Korányit és Cserjest megöleli*).

Szakál (*komolyan*).

Uramatyám!

Hazay, Korányi, Cserjes. (*egyszerre*).

Mi a' guta?...

Hazay.

Úgy hát egyikünknek hátrálni kell.

Korányi.

Én mindenki jogát tisztelem, de az enyémről le nem mondok.

Cserjes.

Én megvagyok győződve Lenke kisasszony' szerelméről, és úgy hiszem: az atyai ölelés nem csalt... (*mindnyájan Szakált nézik*).

Szakál.

Uramatyám, 's engem nem ölelne meg?...

Szorgossy.

Igen, igen, te is fiám vagy. Hallják önök, s' ne rettenjenek meg annyira egy szótól. Az atyai szeretet több fiút is ölelhet keblére. Katica hugomat Szakál barátomnak adám....

Szorgossyné

Éljenek gyermekeim, de ezentúl az atya' czéljait ne gátolják, sőt inkább segítsék elő mindenben. *(kezét nyújtja—mit az ifjak megcsókolnak).*

Veteráni.

Et ego non vivam? — Katiczám, Katiczám!
Szorgossy. *(az oldalajtón bekiált).*

Nina, Matild, Lenke, Katicza, Katinka—
szaporán, szaporán!

Nyolczadik jelenés.

Nina, Matilda, Lenke *(bejönnek).* Előbbiek.

Katicza.

Hiszen lelkeim, én régen itt vagyok. Oh, oh, hogy észre nem vesznek, mintha olly csekély pont volnék professorné létemre.

Szorgossy.

Bocsásson meg; önnel ismét és ismét örökös csalódás...

. Katicza.

Oh, oh! de az én szívem nem csalódott, mert hallák füleim e' szót Katiczám, Katiczám!
(Veteránihoz tipiskél).

Hazay *(Veteránihoz).*

Szorgossy ur' törvénytörési rendes helyének betöltésére még ma fogván megtörténni a' választás, Veteráni urat e' részben biztosítjuk.

Veteráni.

Köszönöm, köszönöm e' juridicus megemlékezést. Bizony kegyelmes bíró leszek.

Szorgossy (leányihoz).

Édes gyermekim! Szerelmeteket, melly nemes keblekre talált, akadályozni 's ez által boldogságtokat is gátolni nem akarván — (Hazay, Korányi és Cserjesre mutatva). — íme átadlak férjeiteknek.

Nina, Matild, Lenke (Szorgossyt öletve).

Atyám! ('s később anyjok' keblére bórúlnak).

Szakál.

Uramatyám, hát az én jegyesem?...

Szorgossy (leányihoz).

Hol van Katinka? szaporán, mert ő is menyasszony...

Nina.

Grünau himzönéhez ment anyánknak karcspikét választani, de alkalmasint már útban van. A' vőlegénynek egy kis türelmet ajánlunk...

Szakál (fétre).

Ezermilliom! csak azt nem szeretem, hogy már a' kezdete is türelem... (fenn). Annál kedvesebb leszen láthatása.

Szorgossyné (*Veteránihoz*).

És professor úr nem ajánlja fel szerelmét Katicza kisasszonynak ?...

Katicza.

Oh, hadd halljam még egyszer e' szót: Katiczám, Katiczám! be szépen, be édesen hangzott.

Veteráni (*a' bárónőhez*).

Édes nagysád, a' szerelem már bizonyos nálunk is, de addig nem házasodom, míg törvényszéki ülnöknek meg nem választatom.

Katicza.

Mi köze a' szerelemnek a' törvényszékhez? — oh, ez kegyetlenség. (*Szemeit törülgeti*).

Veteráni.

No, no; csak ne sírjon kisasszony, mert úgy inkább assessor sem leszék.

Szorgossy.

Az eljegyzés' ünnepét együtt tartjuk, együtt ülendjük.

Veteráni.

Már abban megyegyezem. (*körül tekint*).
Milyen boldogság ez, milyen öröm minden szemben! (*Szorgossyhoz*). Megsugtam ám Külsödy úrnak; hogy Nina kisasszony csakugyan Hazayné lett. (*künn kardcsörgés*).

Szorgossy.

Hja, politicus kénytelenség.

Veteráni.

Még az ajkait is harapla. (*kopogás*).

Kilenczedik jelenés.

Külsödy, Lenghi, Mézessy's több tiszttviselő k csinos magyar ruhában's kardosan belépnek. Előbbiek.

Külsödy (*komoly üdvözlét után Szorgossyhoz*).

A' tekintetes karok és rendek, a' köznemesség' számának igen nagy súlya mellett, közakarattal elhatározván, hogy több ns megyék' példája 's eljárása szerint is, ezen közgyűlésünk' kezdetével választott tisztelt követurak, mielőtt utasítást vennének, 's rendeltetésök' helyére az országgyűlésre fölmennének, esküvel köteleztessenek arra, hogy követségöktől számítva tíz évig semmi hivatalt nem vállalandnak: ezen eskünek ünnepélyes letételére általunk, mint e' végett kiküldött választmány által ezennel a' gyűlésterembe a' tekintetes urat is felhívják. (*a' választmányi tagok udvariásan meghajolnak*).

Hazay (*félre*).

Hah, örvendetes boszú! e' szerint elvem 's szerelmem is sértetlenül maradt. (*mindnyájan bámutnak*). Elvem annyiban, mivel én a' tizevi kikötést a' bizalom' szentségénél fogva

szabadelműség' kellékének szorosan nem tartván, azt egyedül csak ijesztő eszmevázul használám, 's kivinnem nem kellett.

Szorgossyné.

Entsetzlich! meg vagyok csalatva. (*karszékebe dűl*).

Szorgossy (*féltre*).

Fázom és reszketek. (*a' közép ajtón ki kiált*). Ferencz a' kardomat. (*a' választmányhoz*). Megyek, megyek. (*Hazayhoz*). Ön szedett rá?...

Hazay.

Oh nem. Szavamnak ura vagyok. (*Egy inas belép a' karddal*).

Szorgossy (*felköti*).

Ah, uraim! én szabadelmű vagyok. (*keserű hangon*). Bennem nem csalódtak... (*indul; Külsődhez*). 'S ki indítványozá ezt?

Külsödy (*ünnepélyesen*).

Én. (*távoznak*).

Vége.

Előadási jegyzetek.

1). Mielőtt az első szakasz megnyitásával a' függöny felvonatnék, a' függönyön belül a' színpalak közt Zergey és Halady választandó követek éljeneztetnek a' nemesek által zene mellett; de úgy, hogy először a' zene valami ismeretes bokázó csárdás nótán kezdetvén meg, az éljenzések a' nóta' egypárszori eljátszása után történjenek, mikre azután a' függöny felgördül.

2). A' nemesek' első szakaszbeli menete két osztályban történik két zászlóval, mellyeken *Zergey* és *Halady* nevek olvashatók. A' két osztály között a' formaruhás zenészek kulognak szinte páronként, kik, miután a' nemesek a' színpadot kétszer magyar induló' harso-gása mellett megkerülték, a' színpad háttérében szemközt a' nézőkkel egyenes vonalban maradnak, a' nemesek pedig két osztályban a' színpad' két oldalán állapodnak meg, közepén Szakál Máté maradván, ki az egészet vezérli. A' zene ekkor csak ennek jeladására, mit a' kezében lévő fokossal tesz, némul el.
